

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 43 (1182) ГОД XXIII БЕЛАСТОК 22 КАСТРЫЧНІКА 1978 г. ЦАНА 60 гр.

Фота М. Шаховіча.

Я біць вам не буду!

Шумяць абмалоты —
Снапы вытрасаюць.
Вісяць цапы ў клуні,
Работы не маюць.
Над імі пад стрэхай
Упыліўся ліхтарык,
Калісь быў пацехай
Начны гаспадарык.
Сын мой, першакласнік,
На іх угледзеўся:
— Нашто гэты палкі? —
Мяне ён спытаўся.
— Ды гэта ж такія, —
Жартую, — круцілкі,
У дзеда ручныя
Былі малацілкі.
Снапоў пакладзецца
І б'еш іх, вядома,
Пакуль застанецца
Пустая салома.
Сарвецца, бывае,
Бяк лысабокі,
Як голаў схаваеш,
Намацае бокі.
Кажу: „Падрасцеш ты
І зможаш ім біці,
Мы будзем з табою
Удвох малайціць".
„Э, лепш, тата, вы іх
Каму мо прадайце,
Або пагуляці
Нам, дзецям, аддайце.
Я біць вам не буду, —
Сказаў ганарыста, —
Я шоферам буду,
Або трактарыстам.
Я буду на полі
Бізона вадзіці
І ён будзе жыць
Зараз малаціць.
Я трактарам буду
Касіць і гараць,
Аж будуць калёсы
У зямлі буксаваці".
Запыхаў губамі,
За руль быццам ўзяўся,
Рвануўся нагамі
І з клуні пагнаўся.

А. Леўшук

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

БАРШЧЭВА

Што ні кажыце, але надта цяжка ўстрымацца і не ўсклікнуць: чаго толькі не тоіцца ў назвах нашых! Возьмем хоць бы гэтае слова **Баршчэва**. Знойдзеце яго ў якіх 6-7 кіламетрах на паўднёвы ўсход ад Міхалова, калі паедзеце, напрыклад, глянуць на тое, як паўстае наша Семяноўскае мора. За здабываючым торф прадпрыемствам Імшар паварочваеце направа і ў якойсці вярсце перад вамі, у далінцы, сярод старой садавіны, сядзіць са два дзесяткі гаспадарак гэтай вёсачкі, вакол жа, між пералескамі ды пагоркамі, параскіданы яшчэ з дзесятак хутароў.

Што ж, сялуо — такое сабе, як сотні іншых на Беласточчыне. Але спрабуйце толькі загаварыць з яго жыхарамі аб назве! Адны выводзяць яго ад імя нейкага Баршча — заснавальніка, першага насельніка ці ўладальніка гэтай вёскі, пры тым на ўсялякі выпадак рэзалютна дадаюць: „А хто яго там ведае, як то калісьці было, гэта ж не пры нашай памяці". Іншыя, нават вокам не міргнуўшы, прыпісваюць гонар быць роданачальнікам іх сяла нейкаму „збуйцу" Баршчу. Ён у даўнія часы, быццам бы, з аграмадНай доўбняю ці-нечым іншым важкім у валасатай магутнай руцэ ганяўся па наваколльнай пушчы за дзікімі звярамі або глушыў абвешаных золатам паноў і купцоў, што ў пышных карэтах швэндаліся тут узад ды ўперад па шырокім гасцінцы. Не абыходзіцца ў гэтым апавяданні і без закапаных Баршчом скарбаў незлічоных, на якія паказваюць у познія асеннія вечары трапяткія агеньчыкі, што блукаюць па пустых палях. Але жыццё, як вядома, не такое казачна красачнае і таму мо барышчэўцы не спрабуюць шукаць зманлівых закапаных скарбаў. Бо часцей у зямельцы гэтай пакоіцца астанкі не дбайных працаўнікоў, што золата за ўвесь свой век і на вочы не бачылі. На старым „паморкавым" могільніку за вёскаю мабыць знаходзяцца не адно косці людзей, памёршых у часе заразы ў мінулым стагоддзі, але і пахаваніі з ранняга сярэднявечча. Таму варта, каб ім заняліся археолагі, таму што яму пагражае поўнае знішчэнне ад трактарных плугоў і бароны мясцовага СКРу.

Затое напэўна ў назве „Баршчэва" захаваўся след звычайнага жыцця простага чалавека. Справа ў тым, што баршчом, баршчэўнікам, баршчаўкай, бядрыцай ці вярлойай называюць беларусы расліну, што расце на агародах, каля дарог, на ўзмежках лугоў, на беразе рэчак. Яшчэ ў мінулым стагоддзі гэтая расліна, падобна як шчаўе, лебяда і крапіва, былі асноўнай ежай беднага сялянства, асабліва вясной і ўлетку. Маладыя кветкі і сцяблы баршчу людзі елі сырымі, з усяе зялёнай часткі маладой расліны нарыхтоўвалі зялёніва, такое, як сёння салат, варылі з лісця суп. Імення ў назве кісл аватага супу па сённяшні дзень і захавалася назва гэтай расліны — баршчу.

Але не толькі гэтым зеллем людзі жывіліся. Раз або два ў год („пад Каляды" і „пад Вялікдзень") у залежнасці ад заможнасці калоліі нейкае там свінчо. Мясам ды саланінай не „шандарылі" абы-як, але дбалі, каб усю вясну, лета і восень было чым „прыкрасіць" страву і мужчынам у сенакос або на работу „да лесу" ў торбу знайшлося што пакласці. Саланіну салілі месяц часу у спецыяльнай выдзўбанай з тоўстага

(Працяг на стар. 4)

ПОШУКІ І ЗДЗЯЙСНЕННІ

У гасцінным пакоі, на ганаровым месцы, мне кінулася ў вочы нейкая дзівосная кампазіцыя надзвычай далікатнай, ажурнай разьбы. Яна нагадвала сваёй формай нерэгулярны кавалак пчалінай вашчыны, але мела значна драбнейшыя дзіркі, якія былі не столькі ёмістасцямі на мёд, колькі густой сеткай акенцаў і калідораў. Ды і было ўсё гэта не з воску ці іншага падобнага рэчыва, але са слаістага дрэва. Я губіўся ў здагадках.

— Не сумнявайцеся, гэты цудоўны твор зусім не вынік працы маіх рук, яго выразбілі з кавалка некалькісотгадовай елкі чорныя мурашкі. Дасканалая работа, праўда? — і малады сямяціцкі мастак **Вячаслаў Шум** усміхнуўся, далікатна паправіў гэтае дзіва так, каб падаючае з вокан святло рабіла яго яшчэ больш таямнічым. — А

вось гэта, — і тут ён падаў мне на раскрытай далоні нейкую цяжкую зіржавелую грудку, — невядома, ці было яно творам жывых істотаў, бо гэта не што іншае, як кавалачак нябеснага, касмічнага цела: метэора або мо і касмічнага карабля, сплаўленыя ў атмасферы рэшткі якога ўпалі на зямлю. Затое вось гэта, — і ён паказаў мне на далоні другой рукі два пляскатыя і вострыя кавалачкі шэра-блакітнага крэменю, — напэўна твор чалавека каменнай эпохі, што жыў якіх шэсць-сем тысячагоддзяў таму назад. Гэта ж не інакш як крэмневая скрабачка і вастрыё стралы. Усе гэтыя скарбы я знайшоў падчас маіх вандровак па палях і лясах нашага Надбужжа.

Прызнаюся, што спачатку гэтае хобі майго размоўцы здалося мне крыху дзіўным, далёкім ад выяўленчага мастацтва. Яно проста заінтрыгавала мяне. І я імкнуўся як мага ўважней „ўчытацца" ў яго творчасць. А „ўчытвацца", аказвецца, ёсць у што. На першай персанальнай выстаўцы В. Шума, што ад ліпеня да кастрычніка гэтага года была адкрыта ў сямяціцкім рэгіянальным музеі, знаходзілася звыш сотні прац: разьбы па дрэву, скульптур у гіпсе і

(Працяг на стар. 3)

Вячаслаў Шум пры сваёй разьбе „Праметэй". Фота Рыгора Жура.

НОВАЕ АБ ПУЛЬСАРАХ

Распаўсюджаная тэорыя аб тым, што пульсары з'яўляюцца „згарэўшымі" зоркамі ў прасторах Сусвету, атрымала важкае практычнае пацвярджэнне: Амерыканскія вучоныя з дапамогай даследчага спадарожніка, запушчанага год назад, вымералі сілу магнітнага поля безыменнага пульсара ў сузор'і Касіапеі. Сузор'е знаходзіцца ад Зямлі на адлегласці 20 тысяч светавых гадоў.

Як паведамляе амерыканскі друк, магнітнае поле пульсара аказалася ў 1,5 трыльёна разоў больш магутным, чым магнітнае поле Зямлі. „Энергіі адной чайнай лыжкі масы гэтага пульсара дастаткова для таго, каб забяспечыць нашу планету электрычнасцю на 1000 гадоў наперад", — заявіў прафесар Каліфарнійскага тэхналагічнага інстытута П. Голдрыч. Ён паведаміў, што шчыльнасць пульсара настолькі высокая, што кубічны сантыметр яго масы важыць столькі, колькі ўсе будынкі Нью-Йорка, разам узятыя.

Зорка такой шчыльнасці, якая верціцца са скорасцю 30 абаротаў у секунду, генерыруе незвычайна моцнае магнітнае поле. Акрамя таго, пульсары выпраменьваюць магутныя радыё- і рэнтгенаўскія сігналы з такімі дакладнымі інтэрваламі, што іх называюць „зорнымі маякамі".

АГРЭСІЎНЫЯ ВАДЗІЦЕЛІ

У Венесуэле, каб атрымаць вадзіцельскія правы, неабходна прайсці спецыяльную псіхалагічную праверку. Калі ўрачы-псіхолагі выявяць у будучага вадзіцеля тэндэнцыю да агрэсіўных настрояў, не бачыць яму праву. Такое правіла было ўведзена пасля атрымання статыстычных даных: кожныя тры гадзіны ў аўтамабільнай катастрофе гіне адзін венесуэлец, прычым многія з-за таго, што, раззлаваўшыся на неўпарадкаванасць вулічнага руху, самі перастаюць захоўваць дарожныя правілы.

У ПАГОНІ ЗА ЗВЫШПРЫБЫТКАМІ...

...фармацэўтычныя кампаніі ЗША выпускаюць на рынак невыпрабаваныя лекі, якія становяцца прычынай сур'ёзных захворванняў. Стала вядома, што ў час вялікай эпідэміі грыпу ў 1976 годзе тысячам амерыканцаў была ўведзена спецыяльная супрацьгрыпозная сыроватка. Неўзабаве яна выклікала больш чым у 500 хворых цяжкую форму паралiча.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

35 гадоў назад

22 X 1943 у Ліпскіх лясах на Люблiншчыне адбылася пераможная бітва атрадаў ГЛ з гітлераўскімі войскамі.

30 гадоў назад.

24 X 1948 пам. Ферэнц Легар, венгерскі кампазітар. Стваральнік і гал. прадстаўнік (побач з І. Кальманам) т.зв. нававенскай аперэты. З аперэт Легара (звыш 30) найбольш вядомыя „Вясёлая ўдава", „Граф Люксембург", „Цыганскае каханне", „Там, дзе жаваранак пяе", „Жоўтая кофта".

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 28 zł. 80 gr. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 2150. Nakład 7.800 egz. N-4

Узнагароджанне ГРОДНА

За вялікія поспехі, дасягнутыя працоўнымі горада ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве, і ў сувязі з 850-годдзем з часу заснавання Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Гродна ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. З выпадку гэтай знамянальнай падзеі 26 верасня г.г. тут адбыўся ўрачысты мітынг.

Прадпрыемствы Гродна выпускаюць мінеральныя ўгнаенні, сінтэтычнае валакно, камплектуючыя дэталі аўтамабіляў, тэхналагічную аснастку, шарсцяныя тканi, баваўняную пражу, мэблю, абутак, сотні іншых вырабаў. Прадукцыя з гродзенскай маркай экспартуецца больш чым у 50 дзяржаў свету. Аб'ём прамысловай вытворчасці за пасляваенныя гады ў горадзе вырас у 142 разы, а жыллёвы фонд павялічыўся больш чым у 6 разоў.

На здымку: помнік воінам трэцяга і другога беларускіх франтоў на Савецкай плошчы ў Гродна.

Фота В. Косціна

„ПАН ТАДЭУШ" ПА-БЕЛАРУСКУ

Звестка аб новым перакладзе паэмы Адама Міцкевіча „Пан Тадэуш" на беларускую мову ўзбудзіла на Беларусі цікавасць. За пераклад узяўся перакладчык-прафесіянал Язэп Семяжон. Вядомы нам яго зборнікі перакладаў вершаў В. Шэкспіра, Дж. Байрана, Р. Бёрнса, У. Уітмена, Г. Гейнэ, а таксама паэтаў братніх літаратур народаў СССР. На асаблівую ўвагу заслугоўвае пераклад паэмы М. Гусоўскага „Песня пра зубра", зроблены Семяжонам у апошнія гады з лацінскай мовы.

З польскіх паэтаў Семяжон перакладаў паэзію А. Міцкевіча, Ю. Славацкага, Я. Івашкевіча, Т. Кубяка, В. Шымборскай, Т. Ружэвіча і інш.

Думка аб перакладзе паэмы Міцкевіча „Пан Тадэуш" даўно запала ў душу перакладчыка. Семяжон знаёміўся з рэаліямі эпохі і месцамі, у якіх нарадзіўся і праводзіў юнацкія гады паэт, са спецыфікай характару Міцкевіча і яго літаратурнай творчасцю. Штуршком да гэтай працы быў, несумненна, факт, што і зараз беларусы не маюць поўнага перакладу твора, нягледзячы на тое, што паэма перакладалася неаднаразова і ў розны час. Тым вастрэй адчуваецца дагэтуль адсутнасць беларускага перакладу „Пана Тадэуша". У гэтым перакладзе можа не столькі літаратурная неабходнасць, колькі справа прэсціжу, гонару.

Першым перакладчыкам паэмы „Пан Тадэуш" на беларускую мову быў В. Дунін-Марцінкевіч у 1859 г. У 1882 годзе ў Львове выдадзены пераклад паэмы, зроблены А. Ельскім. Пераклад гэты па сутнасці быў зусім няўданы. Ужо ў савецкі час было некалькі спроб перакласці на беларускую мову „Пана Тадэуша". Выдатны твор Міцкевіча прыцягваў увагу многіх паэтаў і перакладчыкаў, такіх як Б. Тарашкевіч, П. Бітэль, М. Танк, С. Дзяргай.

Перакладаць творы Міцкевіча праца цяжкая і складаная, яна патрабуе ад перакладчыка вялікага майстэрства і глыбокага пранікнення ў аўтарскую задуму. І толькі самыя ўпартыя і самыя таленавітыя дабіваліся поспехаў у пошуку лепшага варыянта, які б перадаваў усю прыгажосць і значнасць паэзіі. Толькі Б. Тарашкевіч і П. Бітэль поўнасцю пераклалі паэму Міцкевіча на беларускую мову. На жаль, да сёння пераклады іх захоўваюцца толькі ў рукапісах. Трэба спадзявацца, што будуць яны надрукаваны і чытач зможа пазнаёміцца з імі на беларускай мове, ацаніць іх літаратурную і мастацкую вартасць.

Перадаць у перакладзе дух паэзіі Міцкевіча, змест, стыль — гэта пад сілу таленавітым і вопытным мастакам слова. Да іх, несумненна, можна залічыць М. Танка, С. Дзяргая, якія ў сваіх перакладах фрагментаў паэмы ішлі да твора не па сюжэту, вобразах, а па лірычных адчуваннях, захоўваючы мастацкасць і музыкальнасць.

Думаецца, што менавіта так падышоў да перакладу Я. Семяжон. Ужо першыя 3 кнігі паэмы, перакладзеныя дагэтуль ім, сведчаць аб добрасумленным, мастацкім і творчым падыходзе Семяжона да твора Міцкевіча. Здавалася б, што перакладчык дапускае вялікую свабоду ў падыходзе да арыгінала, што многа дабаўляе ад сябе, але гэтае дабаўленне падыходзіць да агульнай карціны твора, і дэталі, якія перакладчык лічыць важнымі, перададзены з дакладнасцю. Мэтай перакладчыцкай манеры Семяжона з'яўляецца дакладнасць, але не нявольніцкая, не буквалізм, а творчае ўспрыйманне. Ён выбірае самыя істотныя дэталі і перадае іх у мастацкім зближэнні, апускаючы ў выпадку неабходнасці другарадныя — замяняе іх ці ўводзіць свае.

Перакладчыку ўласціва, з аднаго боку, незалежнасць пры выбары сродкаў выражэння, з другога, увага да арыгінала, жаданне без страт перадаць усё багацце зместу і формы. Разыходжанні ў яго перакладзе дапускаюцца ў рамках магчымасці, гэта не пераклад ад радка да радка без дастатковага знаёмства з тэкстам, а свабодная арыентацыя перакладчыка ў рамках твора.

А вось фрагмент перакладу, у якім Міцкевіч з любоўю апісвае свой край, прыгадваючы найдрабнейшыя дэталі роднага краявіду. Семяжон стараецца

(Працяг на стар. 4)

Юнак з Глыбоччыны ● Жывы сведка ● Цяжка цяпер мужчынам — скардзіцца Піліп Саскі ● Знявечыў сына ● Не журыся, дзядзька Квас! ● Весткі з Гайнаўкі, Орлі, Сямяціч, Дубіч Царкоўных Бельска, Нараўкі, Трасцянкі, Белавежы ● З успамінаў доктара Знахарука ● З вышэйшых сфераў Задрыпоніі ● Песня „Zakochani, bo młodzi".

Sobota 21 X — 6.00 RTSS. Mat. 6.30 Fiz. 12.45 Upr. rośl. 13.25 Mech. rol. 14.30 Pr. dla dzieci. 15.00 Dziennik. 15.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 15.30 Polsce 4 partii. 19.00 Studio 8. — 19.00 Bolek i Lolek. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik.

Niedziela 22 X — 6.25 RTSS. Upr. rośl. 6.55 Mech. rol. 7.25 Nasze spot. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Kartki z 35-lecia. 11.20 Polskie bitwy: Niemcza 1017 — dok. ser. 12.30 Dziennik. 12.45 Rolnicze rozmowy. 13.15 Tylko w niedzielę.

Poniedziałek 23 X — 12.45 RTSS. Upr. rośl. 13.25 Hod. zwierz. 15.30 NURT — ped. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Zwierzyniec. 17.25 Orzeł — wojenny film pol. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. A. Kuprin „Pojedynek". 22.20 Śledztwo zostało wznowione — pr. publ. 22.50 Dziennik.

Wtorek 24 X — 6.00 RTSS. Upr. rośl. 6.30 Hod. zwierz. 9.00 Dla kl. IV Tu był Lenin. 10.00 Dla kl. II lic. J. pol. 11.05 Dla kl. III lic. J. pol. 11.40 Lalka — odc. ser. 12.55 Dla kl. VII lic. J. pol. 13.40 RTSS. J. pol. 14.10 Fiz. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Studio Młodych. 17.25 Interstudio. 17.55 Sonda. 18.25 Raj zwierząt — serial przyr. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Miś Uszatek. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Blaski i nędze życia kurtyzany — serial franc. 21.35 Świadkowie. 21.55 Camerata. 22.25 Dziennik.

Środa 25 X — 6.00 RTSS. J. pol. 6.30 Fiz. 9.00 Dla kl. VII Chem. 12.00 Dla kl. VII—VIII. Wych. muz. 12.45 RTSS. J. pol. 13.25 Chem. 15.30 NURT — naucz. pocz. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.40 Entliczek słowniczek. 17.15 Los. Małego Lot. 17.25 Ludzie uparci. 18.05 Spoza gór i rzek. 18.35 Między nami jaskiniowcami — serial USA. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Seans obyczajowy film TP. 21.50 X Y Z cz. I. 22.15 Dziennik. 22.30 X Y Z cz. II. 22.55 Proscenium.

Czwartek 26 X — 6.00 RTSS. J. pol. 6.30 Chem. 9.00 Dla kl. VI Hist. 11.05 Dla kl. III lic. J. pol. 12.55 Dla kl. IV lic. J. pol. 13.30 RTSS. Mat. 14.00 Biolog. 15.30 Co dalej maturzysto? 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Czwartek TDC. — Dzieci z naszej szkoły — serial pol. 18.10 Dom i my. 18.25 Reportaż wojsk. 18.55 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Listonosz dzwoni dwa razy — film krym. USA. 22.25 Pegaz. 23.10 Dziennik.

Piątek 27 X — 6.00 RTSS. Mat. 6.30 Biol. 10.00 Dla kl. VI Geogr. 11.05 Dla kl. VII Wych. ob. 12.45 RTSS. Biol. 13.25 Wskaz. met. 15.20 Red. szk. zap. 15.30 NURT — psych. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Klinika zdrowego człowieka. 17.40 Pan na Ratuszu — ser. CSRS. 18.40 Prawo jazdy — teletur. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Znalezione żarcie — dramat społeczno-obycz. RFN. 22.05 Pr. publ. 22.35 Dziennik. 22.50 Studio teatralne: A. Strindberg „Pelikan".

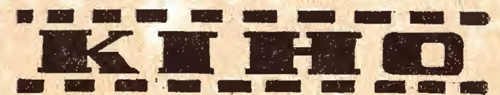
Piątek 20 X — 7.40 Film fab. 17.55 Film fab. 20.10 Białoruskie utwory humorystyczne czyta artysta ludowy BSRR G. Auslannikau. 21.00 Pr. estrad.

Sobota 21 X — 7.55 Film fab. 15.00 W świecie zwierząt. 16.15 Film anim. 17.15 Koncert. 17.55 Film fab. 19.45 Świąteczne wydanie „Adresów młodych".

Niedziela 22 X — 9.00 Film fab. 12.00 Hokej. Dynamo (M) — CSKA. 14.30 Panorama międzynar. 15.00 Cyrk. 16.50 Klub film. 18.05 Film fab. 19.30 Konkurs młodych wykonawców. 21.00 Piłka nożna. Nistru — Dynamo (Mińsk).

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

Białowieża Taksówkarz — USA 24—25. Posłannictwo z innej planety — RFN 26—27. Zamach w Sarajewie — jug. 28—29.

Bielsk Podl. Długi weekend — hiszp. 23—24. Mr Majestyk — USA 25—26. Barbara Radziwiłłówna — pol. 27—28.

Czeremcha Samotnik — fr. 26—27.

Czyże Za rok, za dzień, za chwilę — pol. 25—29.

Gródek Gang Olsena wpada w szał — duń. 28—29.

Hajnówka Zakręt — pol. 23—24. W upalną noc — USA 25—27. Gorycz — jug. 28—29.

Michałowo Cenny depozyt — fr. 24—25. Akcja Salamandra — rum. 26—27. Mój kochany mąż i ja — NRD 28—29.

Mielnik Lokator — fr. 25. Transamerican — USA 28—29.

Milejczyce Goń mnie, aż cię złapię — fr. Balwanek płynie do Afryki — NRD 25—29.

Narew Zawiłości uczuć — pol. Posłannictwo z innej planety — RFN — 25—29.

Narewka Zanim nadejdzie dzień — pol. Ocalona — NRD 25—29.

Nurzec Dzień szakala — ang. 24—25. Królowa pszczół — pol. 28—29.

Orla W mroku nocy — USA 25—29.

Rajsk Pasja — pol. Mężczyźni w krótkich spodenkach — węg. 25—29.

(Праця̆г са стар. 1)

рознай керамікі, а таксама некалькі дзесяткаў графічных работ. Многа іх мастак не паказаў на выстаўцы: яны расстаўлены па ўсіх кутках ды развешаны па сценах яго кватэры, затаіліся ў скромненькай майстэрні, абсталяванай на панадворку ў нейкай ні то летняй варывеньцы, ні то ў хлеўчыку.

І ва ўсім гэтым багацці кампазіцый я адкрываю нейкае натхненне прыроды, па-свойму арыгінальна пераўвасобленае мастаком. Здаецца нават, што ў гэтым свеце пошукаў і эмоцый яго спачатку захапляе пэўная форма з акружаючай рэчаіснасці. Ён сваім разцом дабывае з яе на першы план вымову канкрэтнай ідэі, як напрыклад, ідэю дасканаласці натуры ў з піетызмам вырэзбленых мініяцюрах жабак, розных птушак і звяркоў. Потым дабытая з натуральных форм ідэя выходзіць па-за іх межы і набывае новую, дадзеную ёй ужо мастаком постаць. Такое пераўвасабленне выразна заўважаецца ў невялікай скульптуры, вырэзбленай з ліпавага дрэва „Птушка", а таксама ў фігурцы „Скупы". І хіба ж не выпадкова на выстаўцы гэтая апошняя знаходзілася побач з працай „Маці-карміцелька". Тут над разцом мастака паўстала постаць бабулькі з місай у выцягнутых наперад руках. Усё ў ёй надта ж свойскае, падляшскае — і вопратка, і міса, і спосаб завязвання хусткі і нават рысы твару, а тхне ад яе спакоем, развагай, добразычлівасцю. Іншае знаходзім у „Скупым". Пакарэжаная прагавітасцю постаць перарастае ў нейкую агідную пачвару, што страціла чалавечыя абрысы. Неабходна заўважыць, што ператварэнне натуральных форм у новыя кампазіцыі наступае не шляхам рэзкіх зменаў у творах прыроды, не вульгарным крэмзаннем іх, як гэта робяць некаторыя мастакі. У працах В. Шума адчуваецца добрае веданне структур розных форм прыроды і глыбокая пашана да яе. Яго новыя формы з'яўляюцца натуральным, лагічным працягам навакольнай рэчаіснасці. Асабліва выразна гэта відаць у яго дыпломнай працы — манументальнай скульптуры „Праметэй", у якой верхняя частка постаці адзінага старажытнагрэчаскага бога, бязмежна адданага людзям, пераходзіць у нейкую фантастычную структуру, быццам у застыўшую ў сваім нараджэнні незвычайную раслінную форму, ці рэштку пасля жудаснага пажару або выпарвання ад ядзернага выбуху. Гэтая ўлюбёнасць у навакольную рэчаіснасць заўважальна і ў барэльефе „Грыбы-плюскі", дзе сілуэты вядомых кожнаму з нас грыбоў набываюць нейкі паглыблены філасофскі сэнс, выклікаюць задуму над незвычайнасцю і мінімальнасцю існавання. Так можна было б у бясконцасць, бо кожная праца мае свой змест.

Барэльеф „Грыбы-плюскі" Вячаслава Шума. *Фота Рыгора Жура*

Гэтая вымова не страціла і ў кераміцы В. Шума. І ў цікавых формах, і ў пераліўістых барвах усіх гэтых кубкаў, чараў, флаконаў, збаноў, місаў відаць не толькі далікатнае адчуванне прапорцый, гармоніі, але і нейкая спецыфічная ўлюбёнасць у натуральныя лініі.

Асабісты мастацкі почырк ёсць і ў надта разнастайнай па зместу, форме і тэхніцы выканання графіцы мастака. Тут бачым вельмі ўдала зробленыя „Грыбы", „Макаўкі", „Чаплі ў чароце", „Гусі за плотам", „Вербы над рэчкай Каменкай" і іншыя рэалістычныя замалёўкі з натуры, і насычаныя філасофскім зместам кампазіцыі „Крыгі на Бузе", „Багно ў змроку", „Кветкі марозу" і ім роднасныя, дзе, як напрыклад, у „Адзінокім дрэве" ці „Калоссях ячменю", глыбіня ідэі пакарае прадстаўлены аб'ект. Але ўсюды, і ў абстрактным „Пейзажы не з гэтай зямлі", а нават у „Прамысловых абстракцыях" пульсуе жывое жыццё.

І ўсё ж В. Шум не знаходзіцца ў палоне прыроды: ён не яе нявольнік, але пераўтваральнік, творца новага. Гэтаму доказ нават і тое, што ён пазбягае ўзорыстай фактуры, любіць ствараць з абсалютна чыстых і аднародных матэрыялаў, каб быць цалкам незалежным, даваць ім форму і фактуру паводле свае задумы. І яшчэ адна, бадай вядучай важнасці рыса яго творчасці — незвычайная працавітасць і скрупулёзнасць, даведзеныя да дасканаласці. Калі глядзіш на гэтыя выпеставаныя працы, то аж не верыцца, што яны — плод чалавечых рук!

Відаць, гэтай заўзятасці і настойлівасці ў ажыццяўленні сваёй задумы навучыла В. Шума жыццё. Яго мастацкія здольнасці выявіліся яшчэ ў пачатковай школе. Аднак экзаменацыйная камісія ў Супрасльскім мастацкім ліцэі не заўважыла іх, і хлопцу давялося паступіць вучыцца на агранома ў Чартаеўскі сельскагаспадарчы тэхнікум. Там яго мастацкія дараванні і ўменні дастаўлялі яму адны пакуты, бо трэба было бясконца рыхтаваць розныя насценгазеты, плакаты, выстаўкі, дэкарацыі залаў, урачыстых пасяджэнняў, матуральных вечарын і г.д. Але з тэхнікума ён вынес вялікую каштоўнасць — наблізіўся да прыроды. І гэта адразу пачало выяўляцца ў яго цудоўных біямарфічных і заамарфічных кампазіцыях, якіх рэзбленню ён прысвячаў увесь свой вольны ад вучобы час і ў якіх знаходзіў асалоду пасля цяжкіх і горкіх паражэнняў на ўроках у часе адпытвання ці ў кантрольных працах. Падтрымоўваў яго ў цяжкія хвіліны на духу сямяцiцкі жывапісец Рышард Бжэскі. І з дасканалым вынікам. У мінулым годзе, ужо са значнымі дасягненнямі і дваццацівасьмігадовым, поўнасцю сфармаваным мужчынам Вячаслаў Шум закончыў Мастацкую акадэмію ў Кракаве. Вярнуўся дадому ў Сямяцічы і тут цалкам аддаўся свайму мастацтву.

І не дзіва, што з такім піетызмам ён захоўвае кавалак пасвідраванай мурашкамі старой елкі, цяжкі камяк заіржавелага метэора і пашчэрбленыя крамённыя прылады першабытнага чалавека, што знойдзены недзе ў ваколіцы вёсак Каянкі і Рогаўкі — мясцін, з якіх паходзяць бацькі мастака, бо сам ён — пясняр Надбужжа.

М. Гайдук

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ.
СТАДЫІ Ў ЖЫЦЦІ ЧАЛАВЕКА.

Роды

Першай фазай абрадаў, звязаных з нараджэннем чалавека, з'яўляюцца роды. Згодна з доказамі Карскага, характэрным былі для іх адсутнасць песеннага фальклору, праходзілі яны ў атмасферы цішыні і павагі. Павагу гэтую паглыблялі шаптанні і магічныя дзеянні, выконваемыя прысутнымі пры гэтым жанчынамі, а перш за ўсё бабкай-акушэркай. Мужчыны ў родах удзелу не прымалі, яны або ўвогуле выходзілі з хаты, або іх закрывалі ў другім пакоі. Хаця ў „Гісторыі беларускай літаратуры" (частка I, Фальклор) Аляксандр Баршчэўскі піша: „Выключнай паэтычнасцю адзначаўся абрад, апісаны Карскім. Вучоны гаворыць, што ў некаторых раёнах Беларусі муж цяжарнай жанчыны імкнуўся ўзяць на сябе частку болю, звязанага з родамі, лягаў у ложак і стагнаў і енчаў". Сёння можна сказаць, што роды ўжо поўнасцю пазбаўлены ўсялякіх абрадаў. Абраднасць, звязаная з гэтай стадыяй у жыцці чалавека, памерла сваёй натуральнай смерцю. Бытавала яна толькі датуль, пакуль дзеці радзіліся дома ў прысутнасці бабкі. Зараз гэта ўжо толькі ўспамін. А яшчэ ж гадоў дзесяць таму назад абрады гэтыя былі тым самым, што зараз хуткая дапамога, лекар, працэдуры.

Вяртаемся ў мінулае. Родзіцца дзіця. Прымае бабка. Роды цяжкія. Адна з прысутных жанчын развязвае знаходзячыеся ў хаце вузлы, размотвае клубкі, расплятае косы. Згодна з перакананнем мае гэта прынесці палёгку родзячай, сімвалізуе атмасферу поўнай унутранай разрадкі. Калі гэта не памагае, клічуць мужа, які знаходзіцца найчасцей у поўнай гатоўнасці, і пасылаюць у царкву, дзе бацюшка адпраўляе модлы і адкрывае царскія дзверы. Мела гэта спрыяць пасляховасці родаў.

Як мы ўжо адзначалі ў папярэднім нумары нашага цыкла, цяжарная жанчына, апрача таго, што мела ўплыў на акружаючых яе людзей, была адначасова сама падатная на ўплыў розных злых моцаў, што адмоўна ўплывала на будучае дзіця. І таму ў час родаў перад тварам жанчыны запальвалі грамнічную свячу. Тут падвойная дапамога. Агонь у жыцці быў божаскай сілай, а нават самім богам. Меў ён ачышчаючую моц. Нават яшчэ сёння ў расказах старых людзей спатыкаецца ўспамін, што быццам бы ўсе памёршыя малымі дзецьмі (зразумела, хрышчаныя) ідуць у рай і заменьваюцца ў анёлаў, але толькі тады, калі пройдуць праз агонь. Другой справай было тое, што грамнічная свяча гэта свяча свянцоная і адначасова праз гэта не дапускае злых моцаў. Трымалі яе перад тварам таму, што бытуе ў народзе перакананне аб тым, што злая сіла ўваходзіць у чалавека якраз праз твар — вочы, рот, нос. Агонь і грамнічная свяча якраз і мелі выконваць тую ролю, каб не дапускаць гэтай злой сілы да чалавека, у гэтым выпадку да родзячай жанчыны. Падтрымкай сказанага з'яўляецца хаця б тое, што ў час навальніцы, каб не ўдарыў у хату гром, ставілі ў акне грамнічную свячу. Згодна з перакананнем, гром біў туды, дзе скрывалася злая сіла.

Нарадзілася дзіця. Бабка-акушэрка завязвала пупавіну. Памалу прыступалі да купання. Выняўшы з вады нованароджанае дзіця, загортвалі яго, калі дзяўчына — то ў мужчынскія нагавіцы, калі хлопец — у фартух або спадніцу, каб яно мела поспехі ў каханні. Адначасова давалі ў руку нейкую прыладу, сімвалізуючую лёгкае жыццё, багацце. Найчасцей быў гэта аловак. Выкупаўшы, загарнуўшы і палажыўшы дзіця побач з парадухай, сядалі частавацца. Налівалі бабцы ў шклянку гарэлкі і тая, выпіваючы, складала пажаданні бацькам і дзіцяці ды абяцала апекавацца ім аж да хрысцін.

Можа яшчэ некалькі слоў пра пупавіну. Праз нейкі час яна адпадала. Бацька хаваў яе і, калі дзіця падрасце, даваў развязваць. Калі яно развяжа, дык значыць будзе сабе поўнасцю радзіць у жыцці. На гэтым абраднасць, звязаная з родамі, канчалася. Наступным перыядам было рыхтаванне да хрысцін.

Янка Леанчук,
Міхась Шаховіч

Злавіў

Як усё дзіўна ў гэтым жыцці бывае! Невядома, што, дзе і калі. Тут радасць — хоць ты поўнымі жменямі пхай у кішэні, то зноў награне такое, што душы, здаецца, не чуеш і толькі дурныя думкі ў галаву прыходзяць ды бяссільная злосць у сэрцы кіпіць. Жыццё — мастак сітуацыі. Так як бы сядзела яно пры шахматным полі і перастаўляла людзей нібы фігуркі. Так...

Час аднастайна тупаў зграбнымі стрэлкамі па цыферблаце прывакзальнага гадзінніка. Некалькі хвілін — на перон уляцеў засопшыся цягнік. Лена чакала мужа, які вяртаўся з месячнай камандзіроўкі. Месяц часу не бачыліся, адны толькі пісьмы, якія пачалі рабіцца нейкімі манатоннымі. Вяртаючыся праз парк, размаляваны восеньскай рукою, хутка папаўнялі сваю адсутнасць — што дома, як было ў камандзіроўцы.

— Нічога асаблівага, так як дома, — паведамляла Лена. — Некалькі начэй падрад суседка начавала, бо Юзік зноў пасудзіну падлічваць пачаў, то зноў потым нашы з вёскі прыехалі. І так неяк. А ты?

— Ну, ведаеш, так як у камандзіроўцы. Адпачыць не адпачнеш, але і перапрацавацца не перапрацуешся.

Уздымаючы з алеек асыпанае лісце ды перакідваючыся словамі, ішлі яны ў напрамку сваёй хаты, але раптам:

— Добры дзень, — глыбока махнуўшы перад сабой знятым капелюшом, нехта пакланіўся ды, адышоўшы, яшчэ некалькі разоў агляну ўся. Можа падвыпіўшы, можа не пазнаў. Лена нібыта крышку збянтэжылася, нібыта са здзіўлення паціснула плячыма і глянула на Колю так, быццам бы шукала ў яго паяснення, што гэта за ён, моў?

— Хто гэта? — спытаў Коля.

— Першы раз бачу, п'яны мо нейкі, ці не пазнаў.

— Ну, ну, незнаёмай так кланяцца не будзе, а не прыпамінаю, каб гэта нехта быў з нашых супольных знаёмых.

— Дальбог, не ведаю яго.

— Дык гэта так, я ў камандзіроўку, а ты тут гуляеш?! А я, дурны, табе верыў. Хто гэта?

— Не ведаю.

— Скрывай не скрывай, і так даведаюся, валацуга ты.

— Дык суседкі папытайся, хай скажа, ці я куды хадзіла?

— А навошта ж хадзіць, калі да цябе прыходзілі? Лепшага ж тут доказу не трэба.

— Я ж таксама магла б падумаць аб табе, як во тая бландзіначка заходзіла.

— Так!? Гэта ж школьная сяброўка, што ты тут мяшаеш?

— А па-сяброўску то не маглі...? Чаго ты прычапіўся? Месяц не было і зноў са сваімі падазрэннямі.

— Бо маю доказы і лепшых не трэба. Не бойся, незнаёмы кланяцца не будзе. Тут ужо яўна відаць.

І так слова па слове напружанасць ўзрастала. Дайшлі да хаты. Назаўтра тое самае. На паслязаўтра яшчэ горш. Коля штораз пазней вяртаўся з работы, скандаліў. — Я сваю яўна дапільнаваў, — хвастаўся суседзям, падвыпіўшы. — Так жа не кланяюцца абы-каму.

А тут можа проста чалавеку было радасна ў гэты дзень. Ішоў ды кланяўся ўсім па чарзе. Мала то чудакоў на свеце ёсць. О, жыццё — мастак сітуацыі!

Міхась Шаховіч

БЕЛАРУСКІЯ ПРЫКАЗКІ

Не плаціць багаты, а вінаваты.

Пазнаеш пана па халявах.

Прывык у мутнай вадзе рыбу лавіць.

Пугай абуха не перашыбеш.

БЕЛАРУСКІ МУЗЫКАЛЬНЫ АГЛЯД-78

Іграе Грыгор Рэпка з Чаромхі.
Фота М. Гайдука.

М. ШАХОВІЧ

З народных гаворак

гечавка — („г„ вымаўляецца тут як польскае „g“) — дыхальнае горла. Адносіцца гэта як да хатняй жывёлы так і да чалавека. А той як нэ схватіт його за гечавку і як нэ почнэ душыті, то ёму аж очы пуд лоб пуйшлі. Гечавку возьмі до юшкі вкінь, мяса там на юой ніякого, але хоч страва наварыцця.

куонь — свінячы пазваночнік. Называюць яго гэтак тады, калі заколатую свінню дзеляць на мяса і застаецца адзін голы хрыбет. Гэты хрыбет і называюць **конём.** Іді покажы, як коня порубаті. Прэч нэ обрыэзуй, покінь троху мяса на конёві, коб было што до стравы вкінуті, а нэ самые кості.

кутэнь — трэці вялікі карэнны зуб. А мніэ вжэ прэч кутні выкрушыліся, одны туолькі корэніэ зосталіся. Так кутэнь боліт, але до дохтора боюся. Я вчора кутня вылупіла, ну і боліэв як тягла, думала нэба лізну.

стрыжыэнь — калі лопне нарыў і пачне памалу загойвацца, дык відаць такі невялічкі сухі вяршок, які вытае з раны. Гоітіся то вжэ почало, але такі стрыжыэнь сідіт, што абы но трошку зачэпівся і буоль. А ты возьмі і помалютку вытягні, бэз стрыжэня хучыэй загоіцця.

угорыч — вугор. Ты возьмі прыдэржы, а я ялошці угорычы повытіскаю. Зобач што з тэлятамі — угорыч на угорычові сідіт.

(Сакі, гміна Бельск)

А д часу свайго паўстання Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства займаецца выдавецкай дзейнасцю. За гэты час яно выпусціла некалькі дзесяткаў кніг. Большасць іх цалкам распрададзена, але на складзе ў ГП БГКТ знаходзіцца яшчэ некаторая колькасць гэтых цікавых выданняў. І так, у ГП БГКТ яшчэ можна набыць: **BTSK. Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne,** 1972, цана 10 зл.

Багата ілюстраваны дакументальнымі здымкамі абшырны інфарматар аб беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы і разнабаковай дзейнасці Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Белавежа. Літаратурны альманах № 2, 1971, цана 20 зл.

У ім змешчаны літаратурныя творы 17 аўтараў, што пішуць у Польшчы на беларускай мове, і пераклад чацвёртай кнігі „Пана Тадэуша“ А. Міцкевіча на беларускую мову, які зрабіў выдатны беларускі рэвалюцыянер і філолаг Браніслаў Тарашкевіч, а таксама ўспаміны сеньёра беларускага культурна-асветнага руху Людвікі Войцікавай пра Максіма Багдановіча.

Купала Янка, Прымакі, 1958, цана 1 зл.

Галубок Уладзіслаў, Суд, 1958, цана 2 зл.

Абедзве п'есы нашых першапачынальнікаў сцэнічнай творчасці прадстаўляюць добры матэрыял для пастановак калектывамі мастацкай самадзейнасці і вельмі займальныя творы для чытання, для азнаямлення з першымі парасткамі беларускай драматургіі.

НАБЫВАЙЦЕ ВЫДАННІ БГКТ

Зборнікі вершаў аўтараў, якія ўваходзяць у літаратурна-мастацкае аб'яднанне „Белавежа“:

Баршчэўскі Аляксандр, Жнівень слоў, 1967, цана 8 зл.

Гайдук Уладзімір, Ракіта, 1971, цана 5 зл.

Чыквін Янка, Іду, 1969, цана 8 зл.

Чыквін Янка, Святая студня, 1970, цана 6 зл.

Чыквін Янка, Неспакой, 1977, цана 10 зл.

Шаховіч Міхась, Прамінанне, 1978, цана 10 зл.

Швед Віктар, Дзяцінства прыстань, 1975, цана 15 зл.

Гэтыя выданні маюць вялікую каштоўнасць перш за ўсё як творчыя здабыткі аўтараў, пішучых у Польшчы на роднай беларускай мове, як факты актыўнага літаратурнага жыцця, якое развіваецца пры ГП БГКТ і „Ніве“.

Усе гэтыя кнігі можна набыць у **сакратарыяце Галоўнага Праўлення БГКТ штодня ў гадзінах ад 8 да 15 і ў клубе Беластоцкага гарадскога гуртка БГКТ у сераду, чацвер, пятніцу, суботу і нядзелю ў гадзінах ад 18 да 22,** абедзве гэтыя ўстановы знаходзяцца ў **Беластоку, вул. Варшаўская 11.**

Галоўнае праўленне БГКТ высылае ўсе гэтыя выданні за паштовым заліччэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Майстар на ўсе рукі

МІКАЛАЙ РЫЖЫК

Амаль у кожнай вёсцы ёсць здольныя людзі. Заехаўшы ў Кнарыды (гміна Бельск), мы запыталі аб самародных талентах. І тут нам адразу пачалі гаварыць аб умеласцях Мікалая Рыжыка.

— Ён і печы робіць, і дамы муруе, і пчаляр на ўсю ваколіцу, — казалі старэйшыя людзі, што сядзелі на лавачцы на вуліцы.

Мы накіраваліся да яго хаты. Ужо па будынках можна было судзіць аб чалавеку, аб яго працавітасці і заможным жыцці. Сяліба свеціць парадкам, будынкі вялікія, на панадворку сельскагаспадарчыя машыны, у садочку шмат вулляў. Дзядуля, бацька Мікалая Рыжыка, сказаў нам, што сын нядаўна паехаў у поле на трактары. Трактар гэта яго ўласны, а капае ён бульбу супольна з суседам і сваяком. Мы пайшлі ў поле, пагутарылі з сялянамі гэтай вёскі. Найбольш гаварылі пра Мікалая.

Мікалаю Рыжыку цяпер 47 год. У яго трое дзяцей. 20-гадовы Яўген закончыў беларускі ліцэй у Бельску і вучыцца далей. Дачка Крыся здабывае веды ў тым жа ліцэі, а наймалодшай Элі яшчэ толькі сем год. Стаць майстрам на ўсе рукі Мікалаю Рыжыку вельмі дапамагла служба ў войску. Там давялося працаваць на будове, а чалавек ён быў здольны, дык хутка вывучыў мулярскую справу. Наглядзеўся ён там, як робяцца печы і тынкі, ды і сам дапамагаў выконваць гэтыя работы. Вярнуўшыся з войска, пачаў ён працаваць на будове ў Бельску. Стаў ён там вельмі патрэбным чалавекам, бо муляроў не хапала. Калі ў Кнарыдах будавалі школу, быў ён галоўным спецыялістам у гэтай справе. Давялося яму таксама будаваць комін у бельскай пякарні. Першыя ж печы Мікалай Рыжык зрабіў у сваёй хаце, а пасля ў свайго брата.

Да ўсяго гэтага Мікалай Рыжык з'яўляецца добрым пчаляром. Ды й наогул ён добры гаспадар, працавіты чалавек, асабліва вылучаецца ў свінагадоўлі. Цяпер адкормлівае 20 падсвінкаў, мае 2 мацёры і 7 парасят. Ад 4 сваіх дойных кароў прадае дзяржаве амаль 11 тысяч літраў малака ў год.

М. Хмялеўскі

Фота **М. Шаховіча**

Фонд, які служыць усім

На працягу пяці гадоў існавання Нацыянальнага фонду аховы здароўя жыхары Беласточчыны сабралі 63 мільёны злотых. Фонд з кожным годам павялічваецца і ўжо дасягнуў 250 мільёнаў злотых.

За мінулыя месяцы гэтага года ў Беластоцкім ваяводстве на НФОЗ сабрана 25 мільёнаў злотых. Поўнасцю выканалі гадавыя планы зборкі сяляне з наступных гмінаў: Юхновец, Кляшчэлі, Тыкоцін, Дабжынева, Бельск, Крыпна і Сідра.

З фонду НФОЗ будуюцца цэнтры здароўя ў Боцьках, Заблудаве, Лубіне Касцельным, яслі ў Беластоку, Гайнаўцы, Сямяцічах, Саколцы і Дуброве. Яшчэ ў бягучым годзе будзе распачата пабудова амбулаторыі ў Васількове, разбудова амбулаторыі ў Беластоку па вул. Сланімскай, ясляў у Беластоку па вул. Стомпара (на пасёлку „Пяста“), на пакупку навейшай медыцынскай тэхнікі для цэнтраў здароўя.

З цэнтральнага фонду НФОЗ будуюцца ў нашай краіне бальніцы ў Сувалках, Быдгашчы, Эльблонгу і Вроцлаве. Кожная з іх на 600 месц.

У бліжэйшыя гады будзе распачата будаўніцтва чатырох спецыялістычных дзіцячых бальніц: у Беластоку, Любліне, Катовіцах і Лодзі.

(яц)

(Працяг са стар. 2)

„ПАН ТАДЭУШ“ ПА-БЕЛАРУСКУ

перадаць гэтыя замілаванні Міцкевіча, вытварыць краявіды аксамітных лугоў, блакітных вод Нёмана, сярэбраных хваль хлябоў, зялёных беларускіх лясоў.

Дазволь душы маёй, ахопленай адчаем,
Пераляцець хутчэй адсюль, з чужыны,
Туды, дзе між узгоркаў лугавіны
Блакітным поясам перавівае Нёман;
Дзе ўсё з тых самых дзён ёй так знаёма:
Пад подыхам вятроў сярэбраныя хвалі
Пшаніцы і жытоў, што ўжо адкрасавалі,
Свірэпка ў ярыне, як россыпы бурштыну,
Бель грэчкі ў квецені і чырвань канюшыны,
Нібы румяны на дзявочых шчоках,
І вартаю дазорнай на валоках
Старыя грушы распасцёрлі голле
На межах, апаясваючых поле.

Між тых палёў, дзе рэчка, як падковай,
Сцінала беразняк, сядзібай фальварковай
Бялеў калісь шляхецкі двор пры полі.
Пасадкі дзедаўскай выносныя таполі
Прысадаю густой, як шчытам, год ад году
Затульвалі яго будынкі ў непагоду.
На падмуроўцы паміж дрэў, на ўзгорку,
Быў панскі дом, пабелены знадворку
Па тынку, і па форме зялянiны
Ґлядзеўся, як сувой адбеленай тканіны.
Вялікае гумно для збожжа не змяшчала
Усяго сабранага з палёў; стаяла
Дзве-тры тарпы снапоў, ды і не дзіва —
Ва ўсёй ваколіцы зямля радзіла,
Што ні пасей. Відно было па бабках
З адлівам залатым калосся ў капках,
Пераліваўшых бляск, бы зоркі мігценне,
З вясёлкай колераў усіх адценняў;
Па колькасці плугоў, па конскіх парах
На ворыве ў пару на ўсіх папарах
Угоддзяў дворных і па тым, як глеба
Апрацавана — лепей і не трэба,
Любыя грады могуць пазайздросціць, —
Па ўсім было відно, што ў ягамосці
Гаспадара заможнасць і парадак
Ва ўсім дварэ, а ў ім і той дастатак,
Які расчыненаю насцеж брамай,
Ні перад кім не таячыся, прама
Гаворыць: — Калі ласка, ягамосці,
Заходзьце, тут заўсёды рады госцю!

Прадстаўлены фрагмент гэта толькі І версія перакладу „Пана Тадэуша“ на беларускую мову, зробленага Семяжонам. Перакладчык, зразумела, увесь час перачытвае і ўдасканальвае свой пераклад. Трэба спадзявацца, што Беларусь да 1980 г. атрымае поўны выдатны пераклад паэмы Міцкевіча „Пан Тадэуш“.

Соф'я Скібінская

(Працяг са стар. 1)

БАРШЧЭВА

камля дрэва „капані“, „кумпякі“ (па-цяперашняму — шынкі) салілі з дадаткам салітры ў спецыяльным „цэбры“, а кілбасы — у „цэбрыку“. Калі ўсё гэта „прайшло“ як мае быць соллю, тады яго сушылі і вешалі „на гары“, гэта значыць, на падстрэшшы, пры тым кілбасы трымалі ў спецыяльным кошыку, сплеценым з маладога сасновага карэння з накрыўкай. Гэтыя прадукты захоўваліся дасканала, бо хаты былі пакрыты тоўстым пластом саломы і на гары не было зусім ніякіх шчылін. Асабліва дбалі пра свіны ўнутраны тлушч ці па-тутэйшаму — „сала“, якое салілі з дадаткам перцу, сшывалі і трымалі ў сухім „цэбрыку“ ў каморы, каб мець яго заўсёды пад рукою, як самую важную „акрасу“ і да „капусты“, і да „таўканіцы“. Стараліся, каб за вясну нарыхтаваць як мага болей сухіх сыроў. Сушылі іх або ў чыстай хусцінцы каля прыпечка, або ў лазовым кошыку з накрыўкай пад страхою каля сцяны на сонечным баку хаты. Масла таксама салілі, складвалі ў невялічкія доўбаныя з камля дрэва бочачкі і трымалі „на гары“ або ў каморы. Праўда, усе гэтыя прадукты з бегам часу ялчэлі, але як заўважыла 92-гадовая **Анна Гавеньчык,** калісьці „людзі ў ядзе не былі такія пераборлівыя ды брыдлівыя, як цяпер“. І калі ішлі да работы на свае „паляскі“ ў **Вузкіх, Далку, Масцісках, Надатках** ці **Семаках,** або ў „двор“ **Улянка ў Глыбокім Куце,** фуры ежы за сабою не валаклі, больш думалі пра работу.

Недзе каля 1926 года ўладальнікі Улянкі падзялілі ўвесь свой маёнтак на хутары і распрадалі яго. Тады ў ваколіцы Баршчэва прыбыло многа незаможных сялян з Мазоўша, што прадалі там свае мізэрныя гаспадарачкі і набылі тут на некалькі дзесяцінаў болей зямлі. Вельмі цяжка, натужліва давodзілася ім станавіцца на ногі, некаторым з іх проста не хапіла сілы і здароўя, і яны выехалі адсюль. Але частка прыбыўшых неяк перадолела цяжкасці, прыжылася тут, пасябравала і парадніласяся з мясцовым беларускім насельніцтвам. Гэтая нацыянальная разнастайнасць заўважаецца і ў прозвішчах баршчэўцаў: **Бувай, Васько, Гавеньчык, Грыка, Дамброўскі, Кананчук, Кардаш, Клімовіч, Крупіцкі, Набжэскі, Прылажынскі, Рыбінскі, Сак, Стары.** Многія з іх служылі ў часе апошняй вайны ў Савецкай Арміі і Войску Польскім, некаторыя, як напрыклад, **Рыгор Рыбінскі** і яго брат **Уладзімір, Уладзімір Дамброўскі** загінулі на фронце, вярнуліся з удзелу ў вайне **Уладзімір** і **Міхал Васько, Яўгені Бувай.**

З Баршчэва паходзіць сям'я вядомага ў ваколіцы народнага настаўніка **Дамброўскага,** сыны якога: **Канстанцін** таксама стаў настаўнікам, **Мікалай** — эканамістам, **Іван** — афіцэрам Войска Польскага. Такім жа ахвочым да адукацыі родам сталі **Прылажынскія,** тры браты якіх: **Іосіф, Іван** і **Павел** закончылі вышэйшыя школы або яшчэ вучацца ў іх. Шмат хто з маладых вучыцца цяпер у Беластоку ў сярэдніх школах.

Спакойная і працавітая гэтая вёсачка. Сярод яе насельнікаў ёсць надзвычай здольныя людзі, як хоць бы **Ярэма Дамброўскі** з Глыбокага Кута, які „на што ні гляне, тое ў міг вока зробіт“, нават сам збудаваў трактар. **Фёдар Клімовіч** жа — гэта ўзорны гаспадар, гадуе 6 дойных кароў, дастаўляе ў малачарню на 12-15 тысяч літраў кантрактаванага малака самай вышэйшай якасці ў год, кантрактуе шмат збожжа і бульбы, у гэтым годзе, напрыклад, мае прадаць дзяржаве 2 тоны збожжа.

І калі вам давядзецца наведаць Баршчэва і вы ўбачыце ў самай яго сярэдзіне змуршэлы крыж, які, як кажа легенда, паставілі звыш ста год таму назад тыя баршчэўцы, што асталіся ў жывых пасля страшэннай нейкай эпідэміі ці па-колішняму „ліха“, прыгадайце сабе розныя значэнні назвы гэтай мясцовасці. А мо адкрыеце яшчэ іншыя?..

Мікалай Гайдук

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Людзі, слаўныя працай

У прыгранічнай вёсцы Старына (гміна Дубічы-Царкоўныя) добрымі гаспадарамі з'яўляюцца: Васіль Хмель, Пётр Казачук, Шымон Патэйчук, Уладзімір Богунь, Мікалай Кубай і інш. Іх можна паставіць ва ўзор. Гэта перадавікі ў сваёй вёсцы. У іх за плячыма багаты вопыт работы.

Мікалай Кубай гадуе 8 штук быдла і з дзесятак свіней. Сёлета прадаў тры кантрактаваныя кормнікі і 4 падсвінкі. У мінулым годзе прадаў дзяржаве 5 тон бульбы.

Старынскі хлебароб чакае новага трактара. Ён намерыўся павялічыць сваю гаспадарку на некалькі гектараў поля і зялёных угоддзяў.

Уладзімір Богунь з хутара вёскі Старына гадуе дзевяць кароў, у тым ліку 4 дойныя, двое коней. Ён клапоціцца пра багатую запраўку глебы і мае добрую аддачу. У мінулым годзе ён прадаў дзяржаве 10 тон бульбы „Флісак" і тону жыта. Прыкладае нямала сіл і старання, каб вырасціць добры ўраджай на арандаваных ад дзяржавы 2,5 га зямельных угоддзяў. Пад бульбу адводзіць сама менш 2 гектары.

Да злеўні ў Войнаўцы Уладзімір Богунь дастаўляе 14 400 літраў высакаякаснага малака ў год. Пры даенні карыстаецца электрадаілкай.

У 1967 годзе ён пабудаваў абору і разбудаваў стадолу. У мінулым годзе ён, яго жонка Аляксандра і сын Уладзімір здалі экзамены на званне кваліфікаванага гаспадара. Усе яны любяць працаваць на гаспадарцы і таму дабіваюцца поспехаў. (яц)

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

У кааперацыі – лепш

Спулдзельня сельскагаспадарчых гурткоў у Гайнаўцы мае вялікія поспехі ў жывёлагадоўлі. У мінулым годзе купіла яна ад сялян 900 парасят і прадала дзяржаве 230 тон мяса. СКР мае такіх каапэрантаў, якія прадаюць для далейшай гадоўлі па 50, а нават і па 100 парасят. Найбольш з вёсак Ліпіны, Навасады, Трывежа і Стары Корнін.

У Дубінах заканчваецца пабудова тучарні для батарэйнай гадоўлі на 2000 месц. Ужо знаходзіцца ў ёй 1000 парасят, купленых у кааперантаў. У апошні час падрыхтавана дакументацыя на мадэрнізацыю існуючай паспулдзельчай аборы таксама ў Дубінах. У ёй будуць спецыяльныя загарадкі для сотні свінаматак.

Многія сяляне ахвотна кааперыруюць з гайнаўскім СКРам таму, што ён дапамагае забяспечыцца кармамі, а таксама высылае да гадоўцаў заатэхнікаў і ветэрынараў, якія даюць на месцы ўсе неабходныя парады. Калі хто прадае большую колькасць парасят, тады СКР запэўнівае для перавозу іх уласныя сродкі транспарту. Селянін не мусіць ужо ездзіць з парасяткамі на рынак. Найбольш пастаянным і салідным пакупніком з'яўляецца СКР. (яц)

Весткі з Беластока

ЯШЧЭ АДНА ГАСЦІНІЦА
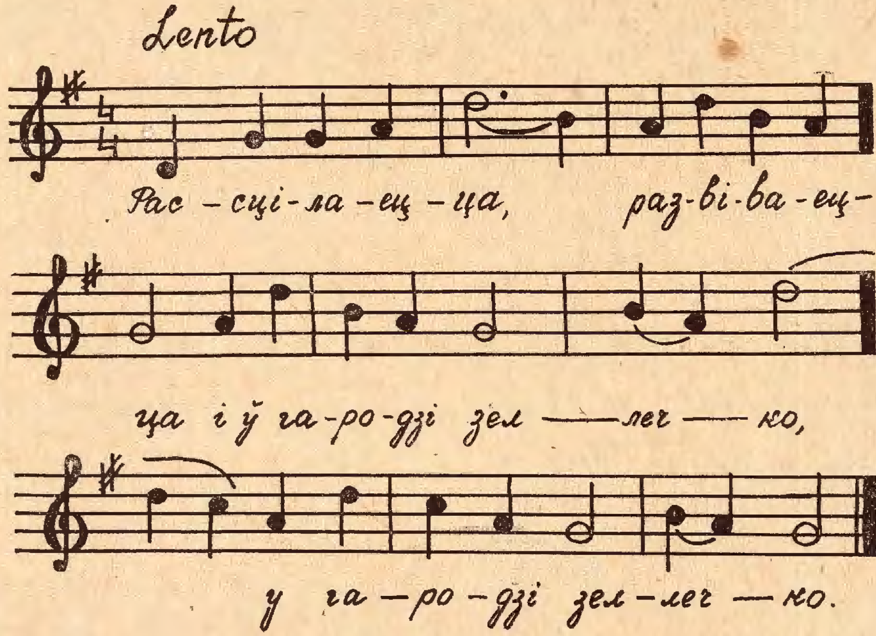
Вялікі горад не можа абысціся без добрай гасцініцы. Беласток мае замала начлежных месц. Таму распачалася пабудова эфектоўнай 12-павярховай гасцініцы „Орбісу" па вул. Ю. Мархлеўскага. Будзе ў ёй звыш трохсот месц у 200 пакоях. Апрача таго, у гасцініцы будзе рэстаран, кафейная, дэвізная крама, бюро „Орбісу". Усе памяшканні будуць мець высокастандартную аддзелку: шпалеры, мазаіку, панелі і інш. Новая гасцініца будзе перададзена ў карыстане пасля 1980 года. (яц)

ці ведаеце, што...

...самыя актыўныя солтысы ў гміне Заблудаў гэта: Ян Даніловіч, Павел Марчук, Уладзімір Бараноўскі, Ірэна Скалэцкая, Мікалай Лукашук, Вітальд Мінько, Браніслаў Кандрацкі, Антон Васілюк, Вінцук Далжынскі і Зыгмунт Шыманюк. (яц)

ФАЛЬКЛОР

ВЯСЕЛЬНАЯ

Рассцілаецца, развіваецца і ў гародзі зеллечко,
у гародзі зеллечко,
пачынаецца, пачынаецца у Марысі вэселечко.
у Марысі вэселечко,
Двор узюсенькі, збор малюсенькі, бэз родного баценька,
бэз родного баценька.
— Пашлю сакалы на ўкраіናньку па ўсюю радзінаньку,
па ўсюю радзінаньку,
а зазуленьку, жаласну пташку на той свет па баценька,
на той свет па баценька.
Сокалы лецят — весело крычат, што радзіна прыбудзе,
што радзіна прыбудзе,
а зазуленька жаласна плачэ, што баценька ні будзе,
што баценька ні будзе.

Ад Агаты Палатэбнавай, 1906 года нараджэння, мястэчка Белавежа, запісаў вясной 1978 года Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

Вёска Вілюкі.

У СЛУЖБЕ ВЁСЦЫ

14 гадоў выконвае функцыю солтыса Рыгор Кудэрскі з вёскі Вілюкі, што ў гміне Дубічы Царкоўныя.

— Гэта нялёгкая праца, але дае таксама задавальненне. Найбольш мяне цешыць тое, што маю ў людзей прызнанне. Само гэта не прыходзіць, чалавек мусіць старацца, каб выканаць усе абавязкі, а іх ёсць усё больш. Для прыкладу, — у гэтым годзе дайшла зборка складчын на пенсійны фонд.

Якія змены адбываліся ў Вілюках на працягу майго салтысавання?

Перш за ўсё пабудавалі асфальтаваную дарогу, і цяпер праз вёску ездзіць аўтобус ПКС. У вёсцы разгарнулася гадоўля малочнага быдла і свіней. Найлепш гаспадарыць Пётр Саевіч (ён нядаўна купіў сабе трактар) і Уладзімір Саевіч.

А якія планы на будучыню?

Неабходна яшчэ меліяраваць урочышча „Глубучка", што каля Войнаўкі. Раней выкапаныя равы занясло. Да таго былі яны дрэнна выкапаны і вада выступала з берагоў, ды залівала зялёныя ўгоддзі.

Два гады таму назад адрамантавалі мы вясковым гуртам дарогу з Вілюкоў у напрамку лесу і сядзібы надлясніцтва Тапіла. Пачалі аднак сюдой ездзіць цяжкія грузавыя аўтамашыны „Татры" і зноў не праехаць, столькі на ёй ямаў. А ў лес па дровы ехаць трэба...

Прыдалося б у вёсцы вулічнае электраасвятленне. Ёсць два крутыя павароты і ўжо былі пашкоджанні аўтамашын, на шчасце, абыйшлося без ахвяр.

На аўтобусным прыпынку прыдалася б хаця невялічкая пачакальня, між іншым, таму, што аўтобусы не ездзяць рэгулярна.

З аднавяскоўцамі трэба будзе на бліжэйшым сходзе абмеркаваць дзве справы. Маем супольныя пасбішчы (27 га), якія неабходна рацыянальна загаспадарыць дзеля большай карысці. І другая справа: вёска мае невялічкі кавалак, паросшы альшынай (яна агульная), — ці нельга было б зрэзаць з дзесятак дрэў, парэзаць іх на штыкеты і паставіць новыя платы паабапал вясковай дарогі?

Солтыс Рыгор Кудэрскі — добры гаспадар. Мае каля 5 гектараў ворнай зямлі V і VI класа. Гадуе тры дойныя каровы (ад іх прадае 20-30 літраў малака), адну ялавіцу, мацёру, два тучнікі і пэсць падсвінкаў. На пункт скупкі завёз 600 кг сёлетняга збожжа і яшчэ прадасць яго 500 кг. Бульбы прадасць дзяржаве 5 тон. Сёлета здаў на базу аднаго вяпрука.

Тэкст і фота **Я. Целушэцкага**

АДГАЛОСКІ

ДОТ 18 ГЕРОЯЎ

З зацікаўленнем прачытаў я артыкул Віктара Рудчыка „Дот 18 герояў" у 39 нумары „Нівы".

Рэдактар успамінае пра некаторых удзельнікаў баёў над Бугам у чэрвені 1941 года, а менавіта пра камандзіра 2-ой роты 17 ОПБ П. Я. Нядолугава, чырвонаармейца К. І. Бутэнку, а таксама лейтэнанта Малогіна Аляксандра Аляксандравіча. Апошні шчасліва вярнуўся з вайны і цяпер жыве ў Камсамольску.

Пра іншых удзельнікаў баёў над Бугам у чэрвені 1941 года я даведаўся з кніжкі „Буг в огне" (Минск, „Беларусь", 1977 год). У гэтай кніжцы я знайшоў успаміны некалькіх удзельнікаў гэтых баёў. Думаю, што зацікавяць яны многіх чытачоў, і таму хачу напісаць пра гэта.

Іван Мікалаевіч Швейкін, у чэрвені 1941 года лейтэнант, успамінае, што... „восенню 1940 года іх падраздзяленні прыбылі на граніцу з Мозыра і занялі 150-кіламетровую паласу абароны ад Брэста да мястэчка Драгічын над Бугам. Наш 18-ты асобны кулямётны батальён меў участак 30 кіламетраў..."

Пра 16-ты і 17-ты асобныя кулямётныя батальёны, якія таксама ўваходзілі ў склад Брэсцкага ўмацаванага раёна і прыкрывалі яго паласу на першай лініі абароны, пішуць іншыя ўдзельнікі баёў над Бугам.

Іван Іванавіч Змейкін, у чэрвені 1941 года лейтэнант, камандзір 2-ой роты 16-га ОПБ, піша, што абаронная пазіцыя гэтага батальёна размяшчалася на беразе Буга паміж вёскамі Крупіца і Путковіцы, уключаючы раён гарадка Драгічын і вёскі Мінчава. Пасля вайны І. І. Змейкін, які цяпер жыве і працуе ў горадзе Дзяржынску, шукаючы сваю сям'ю, быў у тых месцах, дзе давялося біцца з ворагам. Мясцовыя жыхары расказалі яму, што камандзір 16-га асобнага кулямётнага батальёна — капітан А. В. Назараў загінуў ад разрыва снарада.

Паўночную паласу Брэсцкага ўмацаванага раёна прыкрываў 17-ты асобны кулямётны батальён, якім камандаваў капітан А. І. Паставалаў.

Іван Мікалаевіч Шыбакоў у чэрвені 1941 года быў камандзірам дота „Быстрый", які ўваходзіў у склад 3-й роты 17-га ОПБ. Успамінае ён, што іх рота займала 7 агнявых пунктаў на правым флангу батальёна каля вёскі Слохі Анапольскія над Бугам.

„...На поўнач ад Слох, піша І. М. Шыбакоў, знаходзіліся доты „Безымянный" на чале з лейтэнантам, які толькі што прыбыў з вучылішча (прозвішча яго не помню), „Пчёлка" малодшага лейтэнанта І. М. Сазонава і „КІМ" малодшага лейтэнанта Н. В. Елісеенка..." Апошнія чатыры доты стаялі на ўсход ад Слох. Былі гэта... „Горный" малодшага лейтэнанта І. І. Шаўлюкова, „Холм" малодшага лейтэнанта С. Н. Зайцава, „Быстрый", якім камандаваў я, і дот „Чёрный" малодшага лейтэнанта А. В. Еськова..." Пра подзвіг апошняга І. М. Шыбакоў расказвае так:

„...Аднойчы, вылезшы з дота, непрыкметна прапоўз да шашы і залёг у канаве. Калі на дарозе паказаліся легкавыя машыны, Еськоў кінуў гранату і забіў генерала. Пасля гэтага немцы насілілі абстрэл. Іх злосць расшырылася нават на жыхароў вёскі Слохі, мужчыны якой былі расстраляны".

Пра гэта самае піша Іван Пятровіч Ваўрэнцюк, які ў час вайны пражываў з бацькамі на хутары каля Сямяціч:

„...У кюўеце шашы каля вёскі Слохі доўгі час валяліся апаленыя кузавы трох нямецкіх легкавых машын. Сярод жыхароў хадзілі слухі, што ў іх ехала высокае нямецкае начальства з генералам. Гэтыя машыны падбілі абаронцы дотаў.

На чацверты дзень вайны эсэсаўскія галаварэзы ў бешанай злобе за генерала спалілі вёску Слохі і расстралялі жыхароў, якія не паспелі схавацца. На пяты дзень яны сталі расстрэльваць жыхароў суседняй вёскі Клекаткова і паліць там дамы..."

Пра А. В. Еськова, які забіў нямецкага генерала, успамінае таксама Шань-

(Працяг на стар. 7)

URSZULA SIPIŃSKA

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвалі дзяўчаты з Парцава.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Астроне! Першы раз у жыцці прысніўся мне каляровы сон. Снілася, быццам стаю я на дарозе, дзе толькі што прайшоў дождж, а на гарызонце заходзіць сонца. Яно вось-вось павінна схавацца. Промні заходзячага сонца так ярка адлюстроўваюцца на мокрым асфальце, што ствараецца ўражанне, быццам усё патанула ў ружовым колеры. Гляджу і не магу налюбавацца гэтай прыгажосцю... а побач стаіць любімы чалавек.

Дарагі Астроне! Вельмі прашу, растлумач, калі ласка, што можа абазначаць мой сон. Чакаю твайго адказу ў наступным нумары „Нівы".

Валя з С.

Валя з С.! Цешыць нас тое, што пачынаюць пісаць да нас і з-за граніцы. „Jak się bawić, to się bawić"!

Ці не займаешся ты мастацтвам?! Сон твой па-мастацку прыгожы, а апрача таго, сведчыць аб тваёй маладосці (бо ружовыя сны сняцца толькі маладым), у снах старэйшых людзей найчасцей паяўляюцца зялёны, блакітны, чырвоны, чорны і белы колеры.

Сонца і неба гэта найбольш станоўчыя сімвалы радасці і шчасця. Тваё неба было чыстае пасля дажджу, бачыла ж ты на ім заходзячае сонца. Твае справы з любімым чалавекам будуць укладацца паспяхова. Чакае цябе вялікае каханне, гэта прадвяшчае табе ружовы колер сну.

Астрон

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Е. жыве з жонкай у кватэры цесця і цёшчы. Кватэра складаецца з аднаго пакоя і кухні. Яго бацька на аснове адміністрацыйнай пастановы мае асобную кватэру. Ён хоча завяшчаннем пераказаць гэту кватэру пасля сваёй смерці свайму сыну Е. Ці гэта магчыма і што трэба зрабіць, каб атрымаць гэту кватэру?

АДКАЗ: Нельга завяшчаць кватэру, уласнікам якой з'яўляецца дзяржава. Цывільны кодэкс прадбачыць, што пасля смерці наймальніка кватэры, і ў тым ліку кватэры, якую ён займаў на аснове адміністрацыйнай пастановы, блізкія яму асобы, якія пастаянна з ім пражывалі да моманту яго смерці, робяцца наймальнікамі кватэры. Сын, безумоўна, з'яўляецца асобай блізкай наймальніку, аднак, калі ён не пражывае з бацькам, не зробіцца наймальнікам на аснове цывільнага права. Зразумела, ён можа старацца ў жыллёвым аддзеле, каб яму прызначылі гэту кватэру, але рашэнне ў гэтай справе залежыць выключна ад жыллёвага аддзела. Пры гэтым жыллёвы аддзел здае ў наймы кватэры толькі асобам, сямейнае палажэнне і жыллёвыя ўмовы якіх апраўдваюць прыдзяленне дзяржаўнай кватэры.

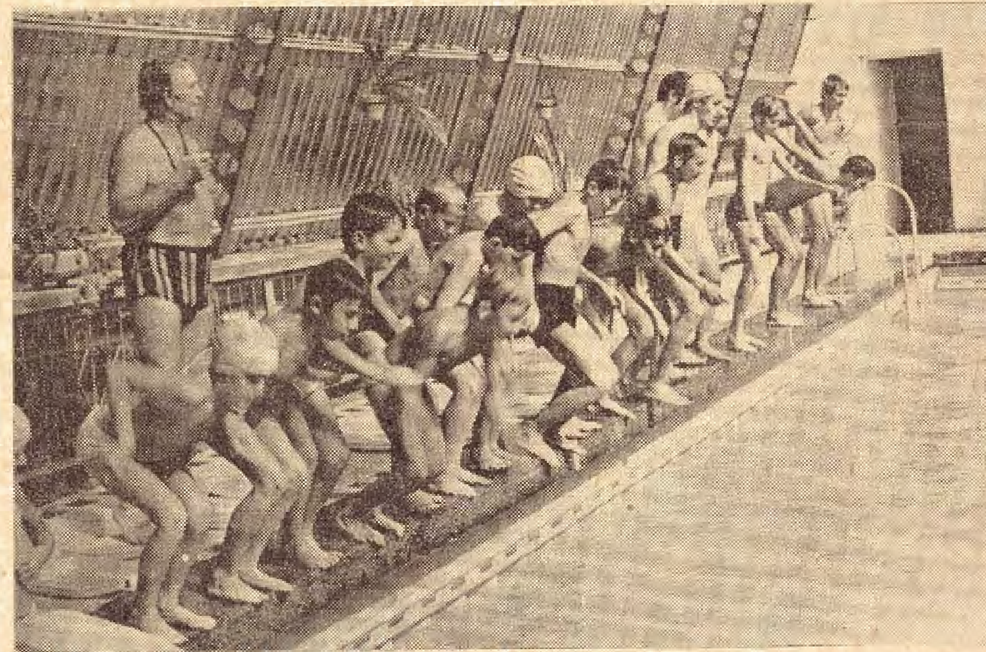

Дарагое Сэрцайка, з першым мужам жыла я нядоўга, ён загінуў трагічна. І асталася я з дачушкай. Страшна перажыла я смерць мужа. Захварэла з усяго гэтага, лячылася. Дачушкай заапекавалася мая мама. Яна мне памагала як магла. Час ішоў, я стала на работу. А дачушка надалей была ў мамы. Я рэдка калі і бывала ў сваёй кватэры, з работы адразу да мамы ехала, увесь час з малою гуляла, я яе кахаю за дваіх. У ёй бачу адбітак майго каханага мужа, бо яна зусім падобная на яго. Прайшло шэсць гадоў пасля смерці мужа, мне ўжо стукнула трыццатка. І пасватаўся да мяне мужчына ў маіх гадах. Спачатку я і слухаць не хацела аб замужжы. Але прыходзіў ён да мяне часта, быў ветлівы, добры, мы разам наведвалі дачушку. З ёй ён любіў забаўляцца. А ўсё ж не хацела я выходзіць, баялася, каб другі муж не крыўдзіў маю дачушку. Але і бацькі, і знаёмыя намаўлялі мяне да замужжа. Ну і выйшла. Але дзіця асталося ў мамы. Нарадзіўся ў нас сын. Ужо не магу я так часта ездзіць да мамы. Але, як толькі муж прыдзе з працы, астаўляю малога з ім і еду да дачушкі. Часам мама з ёю прыязджае. Муж нервуецца, што з хаты ўцякаю, кажа, каб дачушку забрала да сябе, хай разам дзеці гадуюцца. А я непакоюся, каб ёй не было крыўдна ад няроднага бацькі. А да бабулі яна так прывыкла, што і за мной не сумуе. Што мне рабіць, парай, Сэрцайка.

Крыся з Беластока

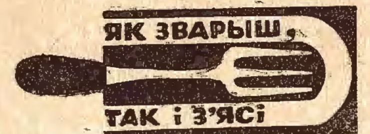
Крыся! Ты павінна дзіця ўзяць да сябе. То ж муж твой за тым, каб дзеці былі разам. І да дачушкі ён жа добра адносіцца, дык беспадстаўныя, думаю, твае хваляванні. Наадварот, прабываючы разам, яны больш зжывуцца. І яшчэ важная справа. Дзіця прывыкае і кіруе свае пачуцці да тае асобы, якая яго выхоўвае пастаянна. Бачыш, яна ўжо па табе не сумуе, ты ў яе ўжо на далейшым плане. Гэта будзе паглыбляцца. Бабуля ёй стане адначасова і мамай. І ёй потым прывыкнуць да цябе будзе вельмі цяжка. А калі забракне бабулі, яна пачуецца сіратой, бо страціла найбліжэйшую сабе асобу.

Сэрцайка

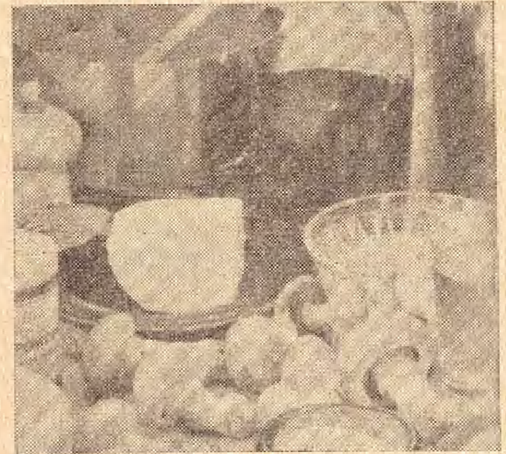
У фотааб'ектыве. *На купальным басейне на беластоцкім жыллёвым пасёлку Тысячагоддзя.*

Фота Я. Целушэцкага.

ЯК ЗВАРЫШ, ТАК І З'ЯСІ

Апошнія грыбы

Не кожны год той самы грыб родзіць. У гэтым годзе ішлі баравікі, рыжыкі, кані, а цяпер лясныя вырубы абсыпалі апенькі, а на месцы адышоўшых баравікоў і рыжыкаў паявілася поўна зялёнак. І апошнія грыбы вельмі смачныя, калі іх умела падрыхтаваць.

АПЕНЬКІ САЛЁНЫЯ

Выбраць вялікія апенькі, абрэзаць карэньчыкі, абліць кіпенем і складваць у каменным посудзе, перасыпаючы соллю і пасечанай цыбуляй. Апенькі будуць яшчэ смачнейшыя, калі далажыць крыху рыжыкаў, бо тады будуць мець іх арамат і колер. Накрыць кавалкам чыстага палатна, палажыць драўляны кружок або талерачку і палажыць на гэта камень. Заўсёды зверху павінен знаходзіцца сок, а калі грыбы будуць высыхаць, даліваць крыху вады з соллю. Калі грыбы пачнуць плеснець, збіраць плесень, а анучку мыць. Так падрыхтаваныя апенькі можна падаваць у якасці салаты (лепш перад гэтым яшчэ апенькі падварыць) — пасячы іх, паліць алеем і лімонным сокам. Можна падаваць гэтыя апенькі да салаты з бульбы. Увага! Не даваць занадта многа солі, бо тады апенькі не ўкіснуць, а стануць цвёрдымі.

САЛАТА З ЗЯЛЁНАК

Старанна памытыя зялёнкі класці ў эмаліраваную каструльку капелюшамі ўніз. Кожны пласт пасыпаць дробна нарэзанай цыбуляй, цукрам і гваздзікай. Паставіць на малы агонь і тушыць (грыбы пусцяць сок). Калі яны будуць мяккія, па смаку дадаць крыху воцату. Вэкаваць.

КАНІ Ў ЦЕСЦЕ

Памытыя капелюшы каняў абварыць у вадзе, у якую дадаем соль і цукар. Выняць кані друшлаковай лыжкай з вады і палажыць на плоскую талерку, каб астылі. Пасля кожную каню яшчэ пасыпаць соллю і перцам і мачаць капелюшы ў цеста, зробленае з яечка і мукі (крыху гусцейшае, чым смятана). Смажыць на алеі, пасля на кожны капялюш палажыць кавалачак масла.

Гаспадыня

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

Што ж далі афіцыяльныя аўстрыйскія пошукі, якія праводзіліся ў пэўнай спешцы, таму што яны былі распачаты ў пачатку рана надыходзячай альпійскай зімы?

1. Быў знойдзен труп Эгнера. Анатаміраванне нічога не паказала, хоць і мелася падазрэнне, што ён забіты: сігнальная нейлонавая вяроўка аказалася перарэзанай. Паліцыя хацела дапытаць Фрайбергера і трэцяга ўдзельніка аперацыі Шміда, але яны адмовіліся паўстаць перад аўстрыйскім судом. Дапытаныя ў Заходняй Германіі, яны далі яўна супярэчлівыя паказанні. Фрайбергер гаварыў, што шукаліся сакрэтныя дакументы, а Шмід — золата. Паколькі мюнхенская паліцыя паведаміла, што „справа набывае больш ці менш палітычнае адценне", можна было з упэўненасцю меркаваць, што ў бонскай дзяржаве яна раней ці пазней будзе пакладзена пад сукно.

2. Былі выцягнуты 19 скрынак з фальшывымі англійскімі банкнотамі, а таксама 34 клішэ для іх друкавання.

3. Былі знойдзены далей часткі ракетнага рухавіка, снарады, дэталі розных прыстасаванняў для запуску ракет. Акрамя таго, устаноўлена месцазнаходжанне пад вадой некалькіх ракет і двух вялікіх прадметаў, якія дастаць не ўдалося.

4. У выніку асабістай ініцыятывы антыфашыста Гейнца Рыгеля з Карлсруэ (ФРГ), які выступаў на спецыяльнай прэс-канферэнцыі, аўстрыйскія ўлады ўрэшце-рэшт аказаліся вымушаны прызнаць, што ў горных штольнях у раёне Аўсзее знойдзена яшчэ звыш 1.150 каштоўных карцін з ліку тых, якія былі ўкрадзены нацыстамі з Венгрыі. Толькі пасля гэтага аўстрыйскія ўлады перадалі нарэшце Венгерскай Народнай Рэспубліцы 141 твор мастацтваў украдзеных нацыстамі з венгерскіх музеяў.

Афіцыяльная аперацыя на возеры Топліц працягвалася з 23 кастрычніка па 7 снежня 1963 г. і каштавала прыкладна 200 тысяч марак. Нельга сказаць, што яна аказалася зусім безвыніковай. Але яе арганізацыя была такая, што загадзя можна было меркаваць, што яна прывядзе толькі да частковага поспеху. Тэхнічная аснашчанасць была недастатковай, частка персаналу мела малы вопыт у такіх пошуках. Таму ўдалося абследаваць толькі 12 працэнтаў плошчы возера, якая складае каля 500 тысяч квадратных метраў. Да таго ж падводныя тэлекамеры і зонды выкарыстоўваліся раздзельна, між тым вядома, што толькі іх камбінаванае выкарыстанне можа даць максімальны эфект.

У вадалазаў венскай фірмы „Лесцін унд К°", якая вяла работы на возеры Топліц, раптам вельмі падазрона выслізнула проста з рук і нібыта беззваротна знікла на глеістым дне скрыня, у якой, як у той момант ужо было ўстаноўлена, знаходзіліся дакументы.

У той час як разлаваная выступленнем заходнегерманскага антыфашыста Гейнца Рыгеля на прэс-канферэнцыі аўстрыйская паліцыя выслала яго з Аўстрыі, камісія па правядзенню работ на возеры Топліц дапусціла ў якасці „афіцыяльных назіральнікаў" толькі двух іншаземцаў. Гэта былі служачыя баварскай паліцыі, гэта значыць, прадстаўнікі Бона.

Оберштурмбанфюрэр СС Ота Скарцэні, якога афіцыяльна шукала аўстрыйская паліцыя, пакінуў сваё іспанскае прыстанішча. Як паведамлялася, у гэты час яго бачылі ў Зальцбургу (Аўстрыя). Былы эсэсаўскі афіцэр Макс Грубер, які, паводле яго прызнання, удзельнічаў у аперацыі па затапленню ў возеры Топліц нацысцкіх каштоўнасцей і дакументаў, раптам абвергнуў свае ўласныя паказанні, дадзеныя ім аўстрыйскай паліцыі. Замежныя карэспандэнты, якія сустрэліся з Груберам, знайшлі яго зусім запалоханым.

Прымаючы пад увагу ўсе гэтыя акалічнасці, зразумелы той уздых палёгкі, з якім рэакцыйная заходнеберлінская газета „Дэр абенд" заявіла 2 снежня 1963 г.: „У выніку 35-дзённых пошукаў легенда аб скарбах возера Топліц развеяна".

Трэба адзначыць, што ў аўстрыйскіх пошуках, безумоўна, было многа неда-

ТРЫБУНА чытачоў

(Працяг са стар. 5)

Дот 18 герояў

коў Аляксандр Карпавіч, які ў той час быў камандзірам аднаго з дотаў 18-га ОПБ. Яны разам кончылі курсы малодшых лейтэнантаў, але служылі ў розных батальёнах. Сустрэліся потым у лагеры Бяла-Падляска.

Цікавы далейшы лёс малодшага лейтэнанта Еськова. Ці астаўся ён у жывых?

Дот каля вёскі Анусін, у якім у ліпені 1944 года былі знойдзены целы малодшага палітрука і чырвонаармейца Кузьмы Іосіфавіча Бутэнкі, гэта, безумоўна, дот „Орёл", у якім знаходзіўся ў часе баёў камандзір 1-й роты 17 ОПБ лейтэнант Фёдараў. Аб гэтым піша жонка гэтага камандзіра Пелагея Яфрэмаўна Сулейкіна. Жыве яна і працуе ў Віцебску, а ў часе баёў прабывала ў адным з дотаў 1-ай роты.

„...Рота лейтэнанта Фёдарава, успамінае П. Я. Сулейкіна, знаходзілася каля вёскі Анусін, недалёка ад мястэчка Сямяцічы. Тут было некалькі дотаў, у тым ліку трохамбразурны артылерыйска-кулямётны дот „Орёл", у якім знаходзіўся камандзір 1-й роты. Там знаходзіліся байцы Пухаў, **Бутэнка**, Амозаў і іншыя..." Цераз некаторы час П. Я. Сулейкіна спаткала чырвонаармейца Амозава, які ваяваў у доце яе мужа. Амозаў расказаў, што да іх доту падыходзіў нямецкі парламентарыст з белым сцягам, але яны не падаліся. У жывых астаўся толькі ён.

Пра камандзіра 2-й роты 17 ОПБ **Нядолугава** знайшоў я, на жаль, толькі адзін успамін. Піша пра гэта спамянуты ўжо І. М. Шыбакоў: „...на левым флангу нашага батальёна знаходзіліся ўмацаванні другой роты, якой камандаваў лейтэнант П. Я. Нядолугаў. У баях прымала ўдзел некалькі пунктаў. Найбольш упорна змагаўся гарнізон дота на ўсходняй акраіне вёскі Машчонак. У яго саставе змагаліся да апошняга ўздоху і дванаццаць малодшых лейтэнантаў, прыбыўшых у роту толькі ў суботу, 21 чэрвеня 1941 года..."

Лейтэнант Малогін Аляксандр Аляксандравіч, спамянуты ў 39 нумары „Нівы", прыбыў з групай выпускнікоў гомельскага ваеннапяхотнага вучылішча ў размяшчэнне 17 ОПБ 20 чэрвеня 1941 года, значыць на дзень раней тых лейтэнантаў, якія прыбылі ў роту П. Я. Нядолугава.

Цікава ў такім выпадку, у якой роце 17 ОПБ служыў лейтэнант Малогін А. А.? Ён знаходзіўся ў доце на поўнач ад Сямяціч. Мо гэта была 3-я рота? Яна была найбольш высунутай на поўнач ротай 17 ОПБ.

Адным з дотаў гэтай роты, дотам „Безымянный", камандаваў, як успамінае І. М. Шыбакоў, лейтэнант толькі што прыбыўшы з вучылішча. Можа лейтэнант Малогін прыбыў з вучылішча разам з гэтым лейтэнантам і можа помніць яго прозвішча?

Пасля вайны І. М. Шыбакоў, былы камандзір дота „Быстрый", у маі 1964 года пад руінамі дота „КІМ" знайшоў астанкі малодшага лейтэнанта Н. В. Елісеенкі. Прах быў з гонарамі пахаваны на брацкіх магілах у Мілейчыцах былога Сямяціцкага павету.

Уладзімір Сац

хопаў. У той час як усе намаганні канцэнтраваліся на пошуках у возеры Топліц маркуемых шыфраў тайных бягучых рахункаў эсэсаўскай знаці ў швейцарскіх банках, аўстрыйская паліцыя нават не палічыла патрэбным дапытаць іменна таго чалавека, які мог бы даць вельмі каштоўныя даныя аб тым, дзе і кім захоўваюцца награбленыя „Чорным орднам" багацці.

Гэты чалавек — бліжэйшы сябар Шэленберга, былы начальнік гаспадарчага аддзела VI упраўлення Галоўнага ўпраўлення імперскай бяспекі штандартэнфюрэр СС Роберт Шмід, які распараджаўся эсэсаўскімі фінансамі. Пасля 10-гадовых пошукаў аўтару кнігі удалося знайсці яго ў Вене. Ён жыве там даволі багата і зусім не нелегальна, хоць і старанна не вельмі прыцягвае да сябе ўвагу.

Шмід — асноўная фігура ў сістэме аперацый па пахаванню і перакідцы нацысцкіх мільёнаў за граніцу ў апошнія месяцы вайны. Ён таксама і асноўная фігура ў сістэме выбару і збыту фальшывых грошай, у аграбленні мільёнаў забітых яўрэяў, у спекуляцыях украдзенымі ў народаў Еўропы каштоўнасцямі.

(Працяг будзе)

Не мела баба клопату...

...купіла парася — здаецца так гаворыцца ў старой прымаўцы. Я, каб мець клопат, не купляў парасят, але купіў аўтаматычную сціральную машыну (пральку). Сам не купляў бы. Я не сціраю, хіба што уласныя шкарпэткі. Сціpae жонка. Але, відавочна, жонка ў апошні час распанела, а мо не хацела быць горшай ад суседак. Нагаварыла мяне купіць гэтую адскую машыну. Для святога спакою і для ўласнай выгады купіў я пральку за 10.500 зл. Прывёз дамоў і, хаця выдаў многа грошай, цешыўся. Не скажу, машына прыгожая, сама круціцца, сама сціpae (цяпер ужо гэтага не робіць). Углядаўся я ў яе, як даўней у выбранку свайго сэрца.

Але шчасце было кароткае. Праз месяц машына пачала капрызнічаць. Затрымлівалася на чацвёртай праграме і далей не ішла. Як натурлівы асёл.

Пайшоў я ў бюро гарантыйных напраў аддзела ВПГВ (Ваяводскае прадпрыемства ўнутранага гандлю) у Бельску. Прыняла мяне маладая панюся і з позай княгіні запыталася, што ў пральцы папсавалася. Каб я знаў!? Пaясніў, як умеў. Праз два тыдні будзе зроблена, чакаць, сказала панюся. Чакаць дык чакаць. Мала то людзей чакае. Адны ў чэргах на аўтобусных прыпынках, іншыя ў іншых чэргах... Я пачаў чакаць рамонту пральні. Чакаў роўна два тыдні і адзін дзень. На шаснаццаты дзень чакання зноў зайшоў да гэтай панюсі запытацца, калі прыйдзе мая чарга. (У гарантыйнай карце напісана, што рамонт павінен быць зроблены на працягу двух тыдняў). Панюся адказала, што механік у водпуску, а другога няма. У водпуску ён другі дзень! Але чаму перад водпускам не выканаў рамонту? І хто яго пусціў у водпуск, калі ў яго залеглая работа?

У час гэтай размовы ўвайшоў гэты ж самы механік. Спамянутая панюся запрапанавала, каб я дагаварыўся з механікам сам.

Механік сказаў, што ён будуе дом і таму не было часу прыйсці, а цяпер ён у водпуску і можа, калі будзе час, прыйдзе, але калі, невядома.

Я пайшоў да кіраўнічкі аддзела ВПГВ у Бельску. Тая зараз жа пазваніла і сказала, каб механіка „сцягнулі" з водпуску і каб рамонт быў зроблены. Механіка „сцягнулі". Прыйшоў, а можна сказаць, уляцеў на другі дзень, паглядзеў і аб'явіў, што машына будзе працаваць. Быў адлучаны нейкі провад. На рамонт патраціў 5 (пяць) мінут і пайшоў. А пралька не працуе далей. Я зноў і хадзіў, і званіў, і нічога. Няма моцных!

Мо на гэта адкажа Ваяводскае прадпрыемства ўнутранага гандлю ў Беластоку? Бо кіраўніцтва аддзела тэтага прадпрыемства ў Бельску ў справе не патрапіць быць кампетэнтным. **В. С.**

ТЭЛЕФОН

З Трасцянкі ў вёску Белкі праведзены тэлефон. Калі жвіровай дарогай на палявую выязджаюць машыны ВСГР — філіял у Трасцянцы — самазбіральныя альбо падвышаныя прычэпы абрываюць драты. Тыя абарваныя драты, бывае, ляжаць так па два тыдні. Тэлефон папсаваны, няма каму наладзіць. Вось калі і гэтае пісьмо ў рэдакцыю пішу, ужо больш двух тыдняў драты тэлефона ляжаць на зямлі. Калі здарыцца якое няшчасце, тады будзе позна думаць, як направіць.

М. Лук'янюк

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

У Бельску на вуліцы Чырвонай Арміі здарыўся трагічны выпадак. „Ельч" на пераходзе для пешых наехаў на мужчыну з Клейнік, якога, вельмі параненага, адвезлі ў бальніцу, дзе ён памёр.

Па дарозе з Орлі ў Дубічы Царкоўныя „Фіят-125 п", едучы неасцярожна, выламаў парэнчу маста і ўпаў у рэчку. Некалькі пасажыраў у бальніцы.

У Беластоку на скрыжаванні вуліц Вейскай, Мазавецкай і Звежынецкай „Жук" на пераходзе для пешых наехаў на 9-гадовую Еву. Цяжка параненую дзяўчынку адвезлі ў бальніцу.

Увага пешаходы! З сённяшняй хронікі відаць, што нават на пераходзе для пешых у горадзе трэба быць асцярожным. Хоць найбольш тут асцярожнымі павінны быць шафёры, бо ж права першынства пераходу на белых пасах маюць пешаходы.

Ані руш наперад

Цішыня на будове рамізы ў Тапарках Кляшчэлеўскай гміны. Зрабілі толькі няпоўны зруб з пустакоў яшчэ летам мінулага года. Тады ж „абавязаліся" маладыя пажарнікі гэтай вёскі, што на зіму, якая ўжо прайшла, будынак закончаць. На носе ўжо другая зіма, а заканчэння не відаць. Пытанне: колькі яшчэ зім пройдзе, пакуль нешта зробіцца? А можа будзе так, як з тымі разваленымі мосцікамі каля гэтай жа вёскі, якіх ужо дзесяць гадоў ніяк ніхто не можа адрамантаваць?.. **П. Д.**

Як я даязджаю ў школу

Распачаўся новы школьны год. І новая бяда для нас — моладзі, якая даязджае ў зборныя гмінныя школы. Розны бывае наш лёс. Адны даязджаюць выгодным аўтобусам, іншыя, як я, напрыклад, на трактарным прычэпе, у якім летам ад гарачыні цяжка вытрымаць, а зімой ад холаду прамярзаем да касцей. Ды сама дарога ў школу вельмі разнастайная. Я хаджу на аўтобусны прыпынак, адкуль бярэ мяне трактар. Ды ці ж прыемна стаяць і чакаць трактара, калі лье дождж?! А калі да таго яшчэ і вецер зрывае з ног?

Сапраўды цяжкая дарога ў школу зімой. Уявіце сабе: вецер, горбы снегу, мароз. А табе трэба дайсці адзін кіламетр да аўтобуснага прыпынку і там чакаць. Але вось аказваецца, што трактар спазніўся паўгадзіны, гадзіну, а часам і больш. Бываюць выпадкі, што ўвогуле не прыедзе. І стаім так, як замарожаныя. Узнікаюць прабелы ў ведах, знеахвочваецца чалавек да вучобы. Многія хварэюць. Дырэкцыя школы і настаўнікі з поўным зразуменнем падыходзяць да нашых цяжкасцей, ды што з гэтага, што гэта вырашае?

Воўк

Новы кіёск „Руху"

У Дубічах Царкоўных недалёка ад будынкаў гміны, аховы здароўя, рамізы і ГОКу, на рагу, дзе крыжуюцца вуліцы, адкрылі новы кіёск „Руху". Можна тут купіць такія дробныя рэчы, як сшыткі, алоўкі, папяросы, газеты, кніжкі, духі, лямпачкі і т.д. У недалёкай будучыні плануецца прадаваць у кіёску і спажывецкія тавары: цукеркі, шакалад, кансервы. Таргуе тут маладая дзяўчына Галіна Краўчук з суседняй вёскі Грабавец. Сяляне вёскі задаволены новым кіёскам.

М. Панфілюк

На гайнаўскіх рынках

У Гайнаўцы ёсць два рынкі. Адзін кірмаш адбываецца ў кожную сераду на Пашках, а на вуліцы Варынскага кожны дзень бабы прадаюць грушы, яблыкі, слівы, моркву, памідоры, сыр і масла. Рынкамі загадвае ГС, які абавязаны ўтрымліваць парадак і дысцыпліну на рынку. Ды вось узнік адзін недахоп і яго трэба для дабра прадаючых і купляючых ліквідаваць.

На рынках вывешаны цэннік без цэн. Прадаўцы ўстанаўліваюць цэны вышэйшыя, чым можна. Многія з пакупнікоў не ведаюць, што розныя гандляры не маюць права прадаваць тавар даражэй, чым у крамах. У Гайнаўцы міліцыя давала мандаты несумленным прадаўцам, але ці ж яны вінаваты, што на рынкавых цэнніках не напісаны цэны, якія іх абавязваюць? Не для таго ж павешаны цэннік, каб вісець пустым, а для таго, каб і прадаўцы і пакупнікі ім карысталіся.

Вірскі

НАША ПОШТА

А. В. Казак, Гайнаўка. З радасцю вітаем вас у радах нашых карэспандэнтаў.

М. Я. Мора. Ваша пісьмо накіравалі мы ў ЗОЗ у Гайнаўцы, дзе грамадская апека зоймецца справай. Напішыце, калі што пачнецца вакол той справы дзеяцца.

Ольга Мікалаюк, Бельск. Вы просіце перадаць інфармацыю, як шукаць загінуўшую ў час вайны асобу. Гэтым займаецца Польскі Чырвоны Крыж і, зразумела, па-за межамі нашай краіны, Міжнародны Чырвоны Крыж. Напішыце ў Галоўнае праўленне ПЦК у Варшаву, падаючы ўсе дадзеныя аб асобе і ўмовы, у якіх яна магла загінуць.

А. Леўшук, Цівакюкі. Верш вельмі добры, каб больш такіх. Таксама інфармацыя пра ПКС. Пішыце больш.

Добры фатограф

Фатаграфія — сёння папулярная ўцеха. Але зрабіць добры здымак — не так проста. Тут ужо вымагаецца мастацкі падыход. Такім мастаком-фатографам у нас з'яўляецца малады хлапец Аляксей Герасімюк з Дубіч Царкоўных. Яго здымкі добрыя тэхнічна і хутка ён іх выконвае сваім любімым „Фэдам-3". Яго наймаюць рабіць здымкі на вяселлях, пахаваннях і г.д..

М. Панфілюк

Пачын дубіцкай школы

Дубіцкая зборная школа са сваім дырэктарам Янам Копчукам яшчэ раз паказала, што грамадская праца патрэбная і карысная. У адзін кастрычніцкі дзень вучні старэйшых класаў — шостага, сёмага і восьмага гэтай школы дапамагалі збіраць бульбу за бульбакапалкай на палях сельскагаспадарчага кааператыва ў Старым Корніне

Кіраўніцтва абяцала, што калі трэба будзе дубіцкай школе памагчы машынамі, дык яны памогуць у кожнай рабоце.

М. Панфілюк

Калі я апенькі браў...

Прыйшла пара асенняя, а з ёю і грыбы. Па сасновых лясах і маладняках многа баравікоў, маслюкоў і зялёнак, а ў Белавежскай пушчы на зрубах — апенькі. Але ў пушчу не так лёгка дабрацца. Хто яе не ведае, можа заблудзіцца. Ды ў пушчы ёсць вузкачыгунка, якая вывозіць драўніну, нарыхтаваную ў лесе.

І вось тая чыгунка можа быць арыенцірам для людзей, мала азнаёмленых з пушчай. Прыйшоў я да такога вываду і выбраўся ў пушчу па апенькі. Думаю сабе, буду трымацца чыгункі, ідучы ў лес — правага боку, а назад — левага боку. І так назбіраю кош, не згубіўшыся. Прайшоў вярсты тры, гляджу: склад драўніны і чыгунка. А на дошцы напісана „Пасталова". Думаю я, дзе Рым, дзе Крым — у Пасталова, па-мойму, яшчэ прынамсі вярсты тры, а яны тут насупраць вёскі Ліпіны напісалі Пасталова. Падумаў я сабе, якую станцыю яны змаглі напісаць насупраць Пасталова, і пайшоў далей, каля чыгункі ўвесь час збіраючы ўжо другі кошык апенек. Дайшоў да пасталоўскай трыбы, пералез праз рэльсы і бачу склад з надпісам: „Ліпіны". І вось разбярыся, чалавеча, чаму лясныя чыгункі папрыбівалі назвы наадварот — Пасталова каля Ліпін, а Ліпіны каля Пасталова. Напэўна заблудзіцца той, хто захоча паверыць гэтым напісам.

Вірскі

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „ВАДА Ў ПАДВАЛАХ", „Ніва" № 36/1175 ад 3 верасня 1978 года.

Адказвае: SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA W BIELSKU PODLASKIM.

W odpowiedzi na notatkę prasową pt. „Woda w piwnicach" z 36/1175 numeru tygodnika „Niwa" z dnia 3.09.1978 r., Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielsku Podlaskim uprzejmie informuje, że na temat poruszanych spraw dotyczących budynku mieszkalnego przy ul. Mickiewicza 48 może wypowiedzieć się jedynie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bielsku Podlaskim.

Użytkownikiem bloku mieszkalnego przy ul. Mickiewicza 48 A jest Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielsku Podlaskim.

W dniu 13 września br. dokonaliśmy wizji lokalnej i podczas przeglądu budynku nie stwierdziliśmy wody w piwnicy. Potwierdzamy jedynie niezakończone roboty elewacyjne i brak zagospodarowania terenu wokół bloku. Będą one wykonane w terminie do końca czerwca 1979 roku.

Przewodniczący Zarządu
R. Petkiewicz

Да заметкі „КІЁСК № 5", „Ніва" № 39/1178 ад 24 верасня 1978 года.

Адказвае: „SPOŁEM" WOJEWÓDZKA SPÓŁDZIELNIA SPOŻYWCÓW W BIAŁYMSTOKU ODDZIAŁ W HAJNÓWCE.

W odpowiedzi na Waszą notatkę prasową z 39/1178 numeru tygodnika „Niwa" z dnia 24.09. 1978 r. w sprawie pracy kiosku nr 5 w Hajnówce oraz występujących w nim braków w zaopatrzeniu wyjaśniamy co następuje:

— pieprz ziołowy i pieprz naturalny oraz wyroby czekoladowe należą do artykułów deficytowych i hurt nie jest w stanie w całości w nie zaopatrzyć.

— napoje gazowane dostarcza do naszej sieci wytwórnia wód gazowanych Gminnej Spółdzielni. Poprawa w zaopatrzeniu w wymienione napoje nastąpi z chwilą uruchomienia naszej wytwórni. Obecnie pokrywamy jedynie zapotrzebowanie na wodę mineralną.

— bułeczki są dostarczane zgodnie z zamówieniem agentki.

Z satysfakcją odnotowaliśmy pozytywną opinię o pracy Ob. Krystyny Downarowicz.

Dyrektor
Wacław Belter
Zastępca Kierownika
Działu Obrotu Towarowego
Jan Łozowski

Імпартгумар

НАВІЧОК

Калі дзве сястры і дзяжурны ўрач прывялі ў палату новага хворага і надзвычай чула ўладкавалі яго на ложку, на тварах старажылаў можна было прачытаць: хворы — не абы-хто!

Яны пачалі прыгадваць аблічны ўсіх раённых начальнікаў — хворы не быў падобны ні да аднаго з іх.

— Відаць, прыезджы, — шапнуў суседу па ложку — брыгадзіру Цімоху Верамейчуку — аграном суседняга калгаса Іван Стрыж.

— Відаць, — пагадзіўся Цімох.

Абодва яны праляжалі ў гэтай палаце каля месяца — адзін з „ныркамі", другі з „пячонкай", але такой увагі ні да сябе, ні да іншых хворых не назіралі.

— Іван Сідаравіч, вам, можа, даць другую падушку, каб вышэй? — спытала старшая сястра, паспешліва ўваходзячы ў палату.

— Што вы пытаеце? Канешне, трэба! — сказаў урач і ўзяў руку хворага, каб праверыць пульс.

Старшая сястра тут жа паслала малодшую за падушкай.

— Заўтра раніцай мы перавядзём вас ў асобны пакой, — супакоіў хворага ўрач. — Там будзе лепш...

— А чаму не сёння? — незадаволена скрывіўся хворы, зірнуўшы на палату.

— Да раніцы палата занята, — як бы апраўдваўся ўрач. — Я паклапачуся, каб раніцай вас туды перавялі.

— Канечне, перавядзём, — пацвердзіла старшая сястра. — Вам, Іван Сідаравіч, патрэбна цішыня і спакой. А тут...

— Можа, Герой? — шапнуў Цімох.

— Можа, і двойчы, — адказаў Іван.

Заклапочаныя медыкі выйшлі, урэшце, з палаты. Аднак не надоўга. Хворы не паспеў нават агледзецца, хто ляжыць побач з ім, як адзін за адным урачы і сёстры зноў пачалі заглядаць у палату.

— Вось вам „Баржомі", калі захочаце піць, — ставіў адзін з іх бутэльку на тумбачку.

— Гэта вам для аналізу, — тлумачылі другі.

— Тут вам дземідрольчык. Добра прыняць перад сном...

Да позняга вечара суседзі па палаце так і не змаглі пазнаёміцца з навічком. І сам ён, стомлены чулай апекай заснуў, ды так моцна, што і здаровы пазайздросціў бы.

Раніцай навічка перавялі ў асобную палату.

— Хто ён такі,— пацікавіўся Цімох, калі адна з сясцёр вярнулася ў палату за нейкай рэччу навічка.

— Іван Сідаравіч? А што, вы не ведаеце? — здзівілася сястра.

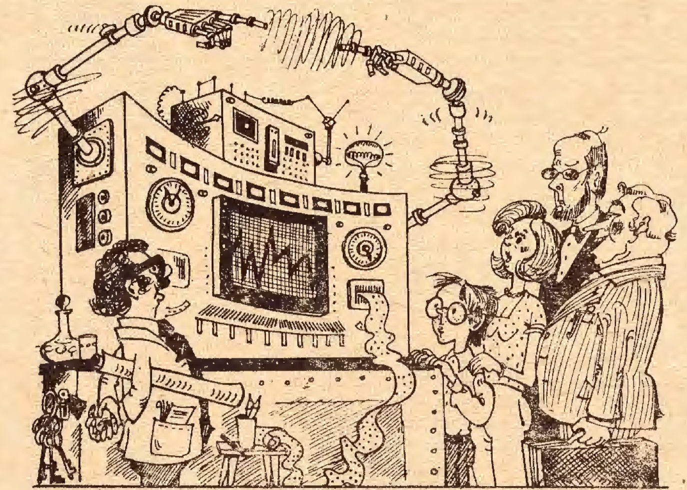
— Не, — сарамліва адказаў Цімох.

— А-а, вы ж не гарадскія, — спахапілася сястра і растлумачыла: — Іван Сідаравіч — мяснік прадуктовага магазіна...

— Мяснік? — здзівіўся ў сваю чаргу Цімох. — Дык чаго ж вы ўсе ля яго так завіхаецеся?

— А каму не хочацца мець лепшы кавалак мяса? — адказала сястра і таропка выйшла з палаты.

Леанід Прокша

— Зараз яна дасць дакладны адказ.

НІЎКА

ЯК ЖЫЛІ

— Не разумею, як гэтыя людзі ў старыя часы маглі жыць без радыё, тэлебачання і тэлефона? здзіўляецца Парфен.

— А ніяк! Ты ж ведаеш, яны ўсе памерлі, — адказаў Кастусь.

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!

Каму прысвячаецца-той здагадаецца

НЕ ВЫРАДЗІЎСЯ ЧМУТ

І хоць іх зброд нямнагалікі,
Але не вырадзіўся чмут
На беспадстаўнейшыя ўлікі
І на паклёпаў гнойны бруд.

Аж пасінее — злосна дыша,
Калі ахвяры шле праклён,
Ён ноч не спіць, а піша, піша...
Чаго не накрамзоліць ён:

Трымаць кагосьці нельга, годзе,
Што трэба захады зрабіць,
Што нехта звадыяш і злодзей,
А то і здраднік, можа быць.

Яму здалося — хтосьці кінуў
У адрас чмута крыўду слоў.
Напіша ён, што ў адпачынак
Яшчэ без часу той пайшоў.

Суседскі хлопчык побліз хаты,
Калі гуляе, шмат крычыць.
На бацьку піша: — Той зарплату
Сабе прыўзняў як мае быць;

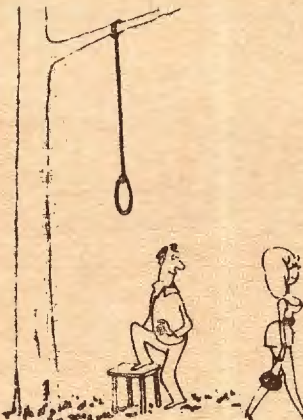
А нехта быццам несумленны,
Бо чмуту ён не ў лад сказаў,
Сцвярджае — той па бюлетэню
Фальшыва грошы атрымаў.

А ёсць — штодня цягае клункі,
Панацягаў пайнюткі дом,
Прыглядзьцеся —
з якім пакункам
Ён пакідае гастраном.

Чмут піша —
„ворагаў" няславіць —
Такія — тормаз справы ўсёй!
Свайго ж ён подпісу не ставіць,
баіцца помсты, хоць якой.

І зноў працягвае пляткарыць,
Людзей нямала ачарніў...
Скажу вам шчыра:
— Добрай кары
Пляткар паганы заслужыў!

Пятрусь Броўка

Без слоў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

✲

Дама пытае на мастацкай выстаўцы:

— Вы не маглі б мне даць адрас аўтара во таго партрэта?

— Вы хочаце заказаць яму партрэт?

— Не, я хацела б даведацца, у каго шые прадстаўленая ім дама.

✲

— Пане прафесар, там перад вашымі дзвярыма жабрак, ён просіць што-небудзь.

— Добра, Марта, дайце яму дзве задачкі па геаметрыі.

✲

У бар уваходзіць наведвальнік і, паказваючы на п'янага да непрытомнасці чалавека, гаворыць бармену:

— Мне, калі ласка, тое ж самае...

— Бюро прагнозаў? Хто там абяцаў сухую восень?

...Ён любіў заігрываць са Шчырасцю, але ніколі не ўступаў з ёю ў сувязь.

ГУМАР З БАРАДОЮ

ШАВЕЦ У ЛЕКАРА

Лекар: — На што скардзіцеся?

Шавец: — Ды на ўсё. Язык стаў як падэшва, у горле быццам хто дзікі пазабіваў, у жываце нібы дратваю сцягнула, вочы нібыта клеем заліты, у вушах усё роўна шылам коле, а самога бы на капыл хто нацягнуў.

ПЕРАСТУПІЛІ

Следчы да задрыпанца:

— Вас учора ўвечары пераступілі двое?

— Так.

— І што яны вымагалі?

— Каб я зняў боты.

— І вы знялі?

— Зняў... з аднаго і з другога.

А ДЗЕ Ж БАЦЬКІ?

— Дзядзька, ці не можаце вы мне даць дзесяць злотых, каб я мог трапіць да сваіх бацькоў?

— Магу, хлопчык! А дзе ж твае бацькі?

— У кіно.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе дзяўчат з Парцава змяшчаем песню

KOCHAM LISTY OD CIEBIE

z repertuaru Waldemara Koconia
słowa: Andrzej Jastrzębiec-Kozłowski
muzyka: Adam Hetman

Choć nie każdy dzień żołnierski jest słoneczny,
choć nie każda noc na warcie jest gwiaździsta,
choć nie zawsze wiatr się zmienia w błogi wietrzyk,
ale wszystko jest możliwe w twoich listach.

Kocham listy od ciebie,
pełne myśli o dniu,
gdy po służbie żołnierskiej,
zobaczymy się znów.
Kocham listy od ciebie,
kocham każdy twój list,
każde zdanie w nich wierszem,
wierszem każda w nich myśl.

Nie codziennie kapral musi być w humorze,
o tym wie i saper, i artylerzysta,
na ćwiczeniach raz jest lepiej, a raz gorzej,
ale wszystko jest możliwe w twoich listach.

Kocham listy od ciebie...

Regulamin to zakazy i nakazy,
guzik musi być przyszyty, a broń czysta,
zdarza się, że żołnierz nie ma czasu marzyć,
ale wszystko jest możliwe w twoich listach.

Kocham listy od ciebie...

Пісьмо каханай.

АЙ-ЯЙ-ЯЙ

— Наша пошта абуральна працуе! — скардзіцца жонцы прафесар Казяўка.

— Чаму?

— Падумай толькі: я напісаў заказное пісьмо яшчэ дзесяць дзён таму назад і сёння знайшоў яго ў кішэні паліто!

ЁН ВІНАВАТЫ

— Жонка з мужам вярнуліся з адпачынку і ўбачылі, што іх кватэру абакралі.

— Бачыш, Марка, калі б мы не бавіліся ў тых Татрах, то гэтага б не здарылася!

— Дык гэта ж твая віна, я хацела адпачываць у Югаславіі...

КУРЁЗЫ

„ПОМНІК" СМЕЦЦЮ

...пабудаваны нядаўна ў італьянскім горадзе Партафіна на беразе Лігурыйскага мора. Ён уяўляе сабою вялікі цэментны блок, з якога тырчаць умураваныя туфлі, бутэлькі, кансервавыя бляшанкі і іншая лухта. Прахожыя падыходзяць і здзіўляюцца: ці варта было гарод гарадзіць? А потым чытаюць надпіс на пастаменце і... здзіўляюцца яшчэ раз: аказваецца, усё гэтае смецце паднятае з дна мора.

ПАРАДЖЭННЕ ВЕКУ

Можна з упэўненасцю сказаць, што такой забаўкі, як у дзяцей, якія жывуць у пасёлку паблізу горада Мерклін (Чэхаславакія), няма ні ў каго на свеце. Гэта велізарны кракадзіл: яго навят, як сапраўднага, трымаюць за драцяной агароджай. Зрабіў яго адзін з жыхароў пасёлка. Незвычайнасць кракадзіла, зрэшты, не ў тым, што ён велізарны, а ў тым, што тулава алігатара зроблена з сарака двух аўтамабільных шын. Для дзяцей ён усё роўна кракадзіл, а вось дарослыя адразу ахрысцілі яго „монстрам аўтамабільнага веку".

Усё ў жыцці ўзаемазвязана, таму без сувязей лепш не жыць.